

KOMISJA KODYFIKACYJNA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

DZIAŁ OGÓLNY

TOM I ZESZYT 11

TREŚĆ NUMERU:

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI KOMISJI KODYFIKACYJNEJ RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

ZA CZAS OD 1 STYCZNIA 1927 DO 31 GRUDNIA 1928.

1. Przemówienia na uroczystościach pogrzebowych Prezydenta Kom. Kod., ś. p. prof. Fr. X. Fiericha.
2. Wyciąg z protokołu posiedzenia Prezydjum szerszego z dnia 11 września 1928.
3. Sprawozdanie Sekretarza Generalnego Kom. Kod. na posiedzeniu połączonych komisji prawniczych Sejmu i Senatu.
4. Prezydjum i Komitet Organizacji Prac.
5. Sekretarjat Generalny i Biuro Główne.
6. Wykazy.
- 7 i 8. Ustawa i Regulamin Ogólny Kom. Kod.

325560

W dniu 8 września 1928 zmarł nagle na udar sercowy, w Biurze Głównem Komisji Kodyfikacyjnej w Warszawie, Prezydent Komisji Kodyfikacyjnej, ś. p. prof. dr. *Franciszek Xawery Fierich*.

1. Przemówienia na uroczystościach pogrzebowych w Warszawie i w Krakowie.

W W a r s z a w i e :

Wicemarszałka Senatu, Stanisława *Posnera* — w imieniu Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej :

Sejm i Senat Rzeczypospolitej składają na grobie Prezesa Franciszka Xawerego Fiericha hołd szczerzej i głębokiej wdzięczności za życie w służbie Nauki i Ojczyzny.

Sejm i Senat Rzeczypospolitej dziękują Uczonemu, który w ciągu lat długich pracował nad pogłębieniem umiejętności Prawa w całej rozciągłości tego wyrazu i w całkowitem rozszerczeniu tylu i tak bogatych dyscyplin prawnych; dziękują za czterdziestoletnie nauczanie Prawa na przesławnej Wszechnicy Jagiellońskiej, a tem samem za pogłębianie poczucia prawa i sprawiedliwości w społeczeństwie naszym. Znakomity pedagog, wykształcił profesor Fierich tysiące prawników, sędziów prokuratorów i adwokatów, tysiące obywateli, których ducha zapłodnił, których serca wypełnił poczuciem prawa i sprawiedliwości. Pracował tem samem nad pogłębieniem i umocnieniem

prawa i praworządności, bez których nie masz państwa nowoczesnego.

Sejm i Senat Rzeczypospolitej dziękują Kodyfikatorowi! Nie doczekał Pan Prezes Fierich uwieńczenia zasług swoich w dziedzinie Zjednoczenia i Modernizacji Kodyfikacji Polskiej. Byłoby to najwyższą dumą jego życia móc w pewnej chwili zawołać: *Jedno Państwo Polskie, jedno Prawo Polskie!* Odchodzi w pół drogi, która do tego celu prowadzi. Ale droga jest utorowana. Metody pracy ustalone i doświadczeniem lat dziewięciu umocnione. Najcięższe lata tej olbrzymiej pracy zjednoczeniowej w dziedzinie kodyfikacji są już za nami. Z temi latami trud, umysł, serce Prezesa Fiericha związane były nierozzerwalnie i dlatego z całością pracy kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej imię Prezesa Fiericha złęczone będzie organicznie i na zawsze.

Sejm i Senat Rzeczypospolitej dziękują w hołdzie powinnym i za to, że corocznie Prezes Fierich obdarzał ich Komisje Prawnicze ustnem sprawozdaniem o postępie pracy w Komisji Kodyfikacyjnej. Dzień ten i związana z nim dyskusja były zawsze świętem Komisji Prawniczych. Jako Przewodniczący Komisji Prawniczej Senatu poczuwam się do szczególnej pod tym względem wdzięczności.

Przed Siewcą Prawa, przed Nauczycielem Prawa, przed Kodyfikatorem pochylają się nisko sztandary nasze i wobec tej trumny Sejm i Senat Rzeczypospolitej na podobieństwo owego starorzymskiego Senatu świadczy przed Narodem:

Franciszek Xawery Fierich dobrze zasłużył się Ojczyźnie!

Ave, Magister, in aeternum ave.

Wiceprezydenta Komisji Kodyfikacyjnej, Prezesa Stanisława *Bukowieckiego* — w imieniu Komisji Kodyfikacyjnej.

Państwo i prawo, nierozzerwalnie ze sobą związane fenomeny, właściwie dwa oblicza tego samego fenomenu, stanowią łącznie najwyższy wyraz twórczości społecznej narodu. Niema prawa narodowego bez narodowego państwa, ale i odwrotnie — państwo narodowe, nie posiadające własnego prawa, nie jest

państwem zupełnem, naprawdę suwerennem. To też zjednoczone i powstałe do nowego życia Państwo Polskie, od samej chwili zerwania narzuconych mu pęt, myśleć musiało i zmierzać musiało do tworzenia własnego prawa, obejmującego całe jego terytorjum.

Zespolenie prawne stanowi też najistotniejszy czynnik wewnętrznego zespolenia narodu, a osiągnięcie tego — jeden z naczelných postulatów rozwoju Rzeczypospolitej. Istotnie, łączność instytucyj prawnych, nietylko prawno-publicznych, t. j. określających stosunki władztwa i wolności w społeczeństwie, ale i prawno-prywatnych, zbliża i jednoczy życie narodowe.

Może nawet odnosi się to w wyższym stopniu do norm prawa prywatnego, określających codzienne, powszednie stosunki osobiste, rodzinne i gospodarcze obywateli, z którymi każdy człowiek stykać się musi. Jednolitość urządzeń w tym kierunku — to prawdziwy tygiel, w którym gotuje się nowe, jednolite społeczeństwo.

Świadome prawd powyższych Sejm i Rząd polski utworzyły już w pierwszym roku wznowionej niepodległości wielką instytucję państwową, która pod nazwą Komisji Kodyfikacyjnej powołaną została do pracy nad tworzeniem jednolitego i własnego ustawodawstwa dla całej Rzeczypospolitej. A na organizatora i kierownika tej instytucji powołały ś. p. Franciszka Xawerego Fiericha, męża, u którego zwłok stoimy, i którego mam bolesny zaszczyt w imieniu Komisji Kodyfikacyjnej i jej członków pożegnać.

Zadanie, włożone na barki nowej instytucji i jej Prezydenta — jest olbrzymie, bez przesady powiedzieć można — tak wielkie, iż podobnego dotychczasowe dzieje kodyfikacji nie znają. Chodzi o opracowanie wszystkich kodeksów prawa sądowego — tak, aby one były obowiązującymi dla całej Polski — i tak, aby stanowiły one wytwór myśli i potrzeb narodowych, a jednocześnie stały na wysokości ogólnego rozwoju wiedzy prawniczej i nowoczesnej cywilizacji demokratycznej. Mając przed sobą to ogromne zadanie, Komisja Kodyfikacyjna stanęła wobec wielkich trudności, które trzeba było dla jego wykonania przełamy-

wać. Bardzo daleko idąca rozbieżność urządzeń i tradycji prawnych w każdym z 4-ch wielkich obszarów prawnych, z których Rzeczpospolita się składa, różnice poziomów kultury prawnej, na których te urządzenia się znajdują, związane z tem nalogi i uprzedzenia, są czynnikiem poważnie utrudniającym pracę unifikacji prawa. Brak też wielki ludzi do prowadzenia tej pracy uzdolnionych. Polska nie może pozwolić sobie na to, aby wyrwać cały szereg najwybitniejszych prawników z dotychczasowej sfery ich działalności i polecić im wyłączne oddanie się pracy kodyfikacyjnej. Członkowie Komisji muszą jednocześnie pracować bądź to jako profesorowie prawa, gdyż bez nich kształcenie młodzieży prawniczej musiałoby stanąć, bądź też jako prawnicy, zajęci czynnie przy stosowaniu prawa w życiu państwowem i tam niezbędni, zwłaszcza w życiu tego początkowych, a więc organizacyjnych okresach. Praca kodyfikacyjna dla ogromnej większości członków Komisji nie stanowi głównego zajęcia i taki stan rzeczy musi działać na tempo prac Komisji hamująco.

Pomimo tych i innych trudności Komisja Kodyfikacyjna w ciągu dziewięciu lat swojego dotychczasowego istnienia zdziałała bardzo wiele. Wprawdzie niewielki jest jeszcze poczet ustaw obowiązujących, przez Komisję opracowanych, ale projektów ustaw bądź całkowicie już wykończonych, bądź na wykończeniu będących, jest dużo — tak, iż można bez przesady powiedzieć, że za życia i pod naczelnem kierownictwem ś. p. Franciszka Xawerego Fiericha, ogromna część pracy Komisji dokonana została. Między innemi przygotowaną została procedura cywilna, owoc bezpośredniego opracowania Zmarłego, najbliższy wyraz jego dążeń i umiłowań naukowych.

Stosunkowo pomyślne wyniki dotychczasowej działalności Komisji Kodyfikacyjnej, zawdzięczać należy w pierwszej linii umiejętnemu naczelnemu kierownictwu Prezydenta. Pracował On dla Komisji z największem natężeniem swoich niepospolitych sił duchowych i wielkiej wiedzy specjalnej, co sprawiało, że Jego słowo cieszyło się w Komisji wysokim autorytetem. Znakomicie też organizował pracę i prowadził obrady tak umiejęt-

nie, że dawały one wynik pozytywny. Mając przed sobą wielki cel stworzenia ogólnopolskiego ustawodawstwa, zmierzał do niego stale i chcąc w każdej kwestji osiągnąć rezultat, chętnie zgadzał się na ustępstwa, umiejętnie łagodził sprzeczności w poglądach poszczególnych członków. Różnorodność tych poglądów, spowodowana odmiennością szkoły i tradycji prawniczej, musiała być znaczna, ale Prezydent umiał, wychodząc z wyższego punktu widzenia, łagodzić sprzeczności, doprowadzać do syntezy — i praca w ten sposób szła naprzód. Może komu się podoba nazywać to postępowanie kompromisowem, czy oportunistycznym, mnie się jednak wydaje, że jeżeli człowiek czynu, zapatrzony w gwiazdę wielkiego celu, któremu służy, nie upiera się przy szczegółach, tamujących spełnienie dziejowego zadania, to jest to prawdziwa i jedynie mądra zasadniczość postępowania. Ś. p. Fierich szanował zdanie kolegów w Komisji, nie utrudniał, ale możliwie ułatwiał im pracę, toteż cieszył się sympatją powszechną i żal, który wśród nas Jego śmierć wywołała naprawdę jest szczery.

Franciszek Xawery Fierich posiadał jeszcze jedną cechę, kwalifikującą Go w wysokim stopniu na stanowisko kierownika pracy nad ustawodawstwem wolnej i zjednoczonej Polski. Miał On głębokie odczucie potrzeby jednolitego i rodzimego prawa polskiego. Należał On do tej, niezbyt licznej, kategorii prawników, którzy jeszcze w czasie niewoli tęsknotę do prawa narodowego pieścili w duszy i wyraz tym uczuciom dawali. Fierich pracował nad prawem ludowem w Polsce, propagował myśl o konieczności zajmowania się tem prawem, widząc w niem źródło prawne, choć w drobnej części mogące się przeciwstawić narzuconym źródłom oficjalnym. Jego myśl prawnicza interesowała się ustawodawstwem zakordonowem; pracując nad historją instytucyj prawnych wolnego miasta Krakowa, zajął się żywo stosowaniem w niem kodeksu Napoleońskiego, obowiązującego z tamtej strony kordonu. W r. 1913 ś. p. Fierich przybył do Warszawy dla propagandy swojej idei zbierania ludowego prawa zwyczajowego; wielu z nas pamięta wygłoszony przez Niego wówczas w Towarzystwie Prawniczem wykład. Już od owej

chwili łączył w swojej działalności prawniczo-społecznej Kraków i Warszawę, te dwa największe ogniska kultury narodowej, a potem, po szczęśliwej odmianie losów Ojczyzny, zwłaszcza gdy powołany został na stanowisko Prezydenta Komisji Kodyfikacyjnej, ciągle już przyjeżdżał z Krakowa do Warszawy dla organizowania i kierowania pracami Komisji.

I teraz oto ten wóz żałobny, przed którym stoimy, który ma zawieźć śmiertelne szczątki ś. p. Franciszka Xawerego Fiericha z Warszawy do Krakowa, jest jakby symboliczną oznaką połączenia części Rzeczypospolitej, któremu to połączeniu Zmarły tak wiernie i tak owocnie służył.

Przez śmierć ś. p. Franciszka Xawerego Fiericha poniosła niepowetowaną stratę Komisja Kodyfikacyjna i poszczególni jej członkowie. Śmierć ta jest stratą dla Państwa, z którego służby nazawsze odchodzi naczelny kierownik wielkiego narodowego dzieła — tworzywa nowego prawa polskiego, a jedynie na niewzruszonej podstawie tegoż rozwijać się będzie pomyślnie życie polskie, polska wolność, polski ład, sława i potęga Polski.

Duchowi ś. p. Franciszka Xawerego Fiericha cześć i pokój.

W K r a k o w i e.

Sekretarza Generalnego Komisji Kodyfikacyjnej, Prof. Emila Stanisława *Rappaporta* — w imieniu Komisji Kodyfikacyjnej.

Poprzednicy moi, na tej żałobnej mównicy uczcili już wymownymi słowami tak wielkie zasługi naukowe i pedagogiczne ś. p. Profesora Franciszka Xawerego Fiericha, jako chluby Akademii Umiejętności i Wszechnicy Jagiellońskiej. Mnie z kolei przypada zaszczytne, lecz nader smutne pożegnanie ś. p. Prezydenta Fiericha w imieniu mych Kolegów z Komisji Kodyfikacyjnej.

Czem był przedwcześnie zmarły Prezydent Fierich dla polskiej kuźni rodzimego ustawodawstwa cywilnego i karnego — dobrze wiedzą ci wszyscy, którzy zbliska patrzyli przez lata

całe na zacnego, niepospolitego przewodnika tych prac tak olbrzymiego znaczenia dla istotnego zjednoczenia Państwa Polskiego. Powołany na wyjątkowo doniosłe i odpowiedzialne stanowisko Prezydenta Komisji Kodyfikacyjnej przed niemal dziesięciu laty, ś. p. Prof. Franciszek Xawery Fierich przepełnił kierowaną przez się instytucję właściwościami swego wyjątkowo pogodnego, zrównoważonego usposobienia, wprowadzając do obrad komisyjnych ten tak nieodzowny dla spokojnej rzeczowej pracy ton wzajemnej życzliwości i koleżeńskiego zaufania, atmosferę ideału ogólnopolskiego ustawodawstwa. Potomek zasłużonej rodziny krakowskiej, związany przez szeregi lat na najodpowiedniejszych stanowiskach uniwersyteckich wszystkimi węzłami z życiem umiłowanego rodzinnego miasta, po objęciu kierownictwa Komisji Kodyfikacyjnej staje się odrazu tym ogólnopolskim prezydentem Komisji, nieznającym i nieuznającym już żadnych różnic dzielnicowych i zawodowych, a zapatrzonym w cel szczytny zużytkowania całego prawnictwa polskiego, czy to bezpośrednio, w osobach najwybitniejszych przedstawicieli, czy pośrednio wszystkich odnośnych zrzeszeń i instytucyj — dla dźwignięcia nowego gmachu ustawodawstwa polskiego, cywilnego i karnego.

Dzięki tym nieoszacowanym zaletom wielkiej wiedzy i kryształowego charakteru, spokojnej równowagi i entuzjazmu zarazem dla wielkiego zadania, powierzonego Komisji Kodyfikacyjnej, Prezydent Fierich uczynił kierowaną przez się instytucję jakby kością pacierzową prac prawniczych, z którą w bliższym lub dalszym kręgu łączyły się wszystkie najżywotniejsze inicjatywy prawnictwa polskiego po odzyskaniu niepodległości państwa. Obok Komisji, pracującej początkowo w wielkich zespołach zgromadzenia ogólnego, wydziałów i sekcyj, a następnie zróżnicowanej na poszczególne podkomisje o charakterze przygotowawczym i redakcyjnym — powstają z biegiem czasu organizacje pomocnicze. Stają się one łącznikiem między Komisją Kodyfikacyjną, a ogółem prawnictwa; w jego imieniu składają Komisji swe dezyderaty i opinie, ułatwiają zebranie odpowiednich materiałów pomocniczych w kraju i zagranicą, przejmują

część znaczną zadań natury informacyjnej i propagandowo-prawniczej. I oto pod tym światłym i umiejętnym kierownictwem Prezydenta Fiericha, Komisja, złożona z szeregu wybitnych prawników o silnych indywidualnościach, zrasta się stosunkowo prędko i niemal niepostrzeżenie w jedno zwarte ciało ze swemi organami naczelnemi — prezydjum i komitetem organizacji prac, które zmarły prezydent Fierich, z własnej inicjatywy, przed pięciu laty powołał do życia. Wspólność kontroli i jednocześnie indywidualizacja poszczególnych referatów konstrukcyjno-twórczych — oto po dziesięciu niemal latach rezultat płodnej myśli organizacyjnej zmarłego Prezydenta, jego zabiegów o jaknajwiększe usprawnienie tak swoistego, subtelnego i skomplikowanego ośrodka pracy kodyfikacyjnej, jakim się stała Komisja Kodyfikacyjna. Gotowy, już ustawodawczo zrealizowany szereg ważnych ustaw specjalnych, skończone prace nad ustrojem sądownictwa i procedurą karną, nieomal skończone nad procedurą cywilną, której był głównym współautorem i kierownikiem, dobiegające kresu w niedalekiej przyszłości prace nad kodeksem karnym, kodeksem handlowym, a następnie i częścią ogólną oraz działem o zobowiązaniach kodeksu cywilnego, wreszcie objęcie referatami całości, kodeksu cywilnego w dziedzinach prawa rodzinnego, spadkowego i rzeczowego, oto w najogólniejszym rzucie oka dorobek Komisji Kodyfikacyjnej z okresu prezydentury Franciszka Xawerego Fiericha.

Nie sądzonem Mu było doczekać pełnego dziesięciolecia tych prac, do którego tak sumiennie się przygotował i wyczekiwał z takim upragnieniem, w szczególności nie sądzonem Mu było doczekać końca swych prac nad umiłowanym przedmiotem swych specjalnych zadań twórczych w Komisji — nad procedurą cywilną. Padł jak żołnierz na posterunku, w przerwie nocnej między całodziennem posiedzeniem Komitetu redakcyjnego procedury cywilnej a takimże posiedzeniem, wyznaczonem na dzień następny. Pozostawił po sobie dla kolegów członków Komisji niezatarty przykład pełnego oddania się umiłowanej pracy, sumienności, wytrwałości aż do ostatniego tchnienia. To też ten piękny przykład, spaja nas, członków Komisji Kodyfikacyjnej

nazawsze żywą więzią z osobą pierwszego Komisji prezydenta. On dla nas nie umarł, gdyż żyje w myślach i sercach naszych, a w materialnem znaczeniu pozostaje po nim przedewszystkiem współpraca jego w dziele kodeksu postępowania cywilnego polskiego którą śmierć nieoczekiwana przerwała już na ukończeniu. Żegnaj zacny Przewodniku prac naszych, odpoczywaj w spokoju po tak owocnym i pełnym trudu żywocie, zasłużyłeś się dobrze dziełu spojenia prawnego odrodzonej Ojczyzny, byłeś i będziesz nazawsze w naszej pamięci chlubą prawnictwa polskiego.

Cześć Twej pamięci!

Członka Komisji Kodyfikacyjnej, Dziekana Tadeusza *Dziurzyńskiego* — w imieniu Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Świeża żałoba zawisła nad wydziałem prawa już po raz trzeci w tym roku. Straciliśmy tak okrutnie niespodziewanie Xawerego Fiericha, który był tego wydziału chlubą i ozdobą, męża, który poza najbliższą rodziną miał tylko jedno umiłowanie: naukę i uniwersytet i temu umiłowaniu oddał w usługi swoje wybitne zdolności, wyjątkową pracowitość i poświęcił całe swoje życie.

Od wczesnej młodości wyrastał w atmosferze naukowej, mając w nieodżałowanej pamięci ojcu i bracie wzory uczonych w najpiękniejszym słowa znaczeniu, a stanawszy wcześniej w rządzie nauczycieli prawa na Uniw. Jagiellońskim, kontynuował ich świetne tradycje przez lat prawie 40. Bo właśnie w tym roku mija lat 40, gdy ukazała się pierwsza Jego, a już znakomita i po dziś dzień podstawowa praca z zakresu prawa wekslowego, a za nią poszła w roku następnym habilitacja do prawa handlowego i wekslowego, którą dwa lata później rozszerzył na proces cywilny — tej ostatniej dziedzinie poświęcając potem wszystkie swe zainteresowania, jako profesor nadzwyczajny i zwyczajny. Nie mogę tu charakteryzować całej Jego naukowej działalności, która dała Mu imię i miejsce zaszczytne wśród swoich i obcych. Wystarczy podnieść, że cokolwiek wyszło z pod Jego pióra,

było zawsze głęboko przemyślane, w przedstawieniu kryształowo jasne i co do metody nienaganne. Trudno o więcej wartości razem zjednoczonych.

A trafił na katedrze procesu na najcięższy okres. Właśnie państwo austriackie modernizowało swoje ustawy procesowe, przechodząc od procedury pisemnej do postępowania opartego na zasadach ustności i bezpośredniości. Trzeba było ogarnąć olbrzymi materiał ustaw, przetrwać go i stworzyć system wykładu i nauki, co przy braku literatury i orzecznictwa było naprawdę trudnem, bardzo trudnem zadaniem. Trzeba było całe rzesze prawników już w służbie praktycznej stojących prowadzić na nowe tory myślenia, a równocześnie kształcić zastępy uczniów i pogłębiać własne zasoby wiedzy. Jak po mistrzowsku rozwiązał to zadanie ś. p. Xawery Fierich poświadczą te liczne rzesze uczniów dziś po całej Polsce rozsiane, które się tak tłumnie garnęły na Jego wykłady, poświadczyc może cała spuścizna literacka Zmarłego, poświęcona nowemu procesowi, poświadczyc zwłaszcza mogą ci, którzy z tą Jego naukową produkcją zetknęli się najbliżej sami w tej co i On pracując dziedzinie.

A przytem zawsze miał czas na poświęcenie się sprawom wewnętrznym Uniw. Jag., czy pełniąc trzykrotnie obowiązki dziekana, czy piastując urząd rektora, czy wreszcie przewodnicząc komisjom senackim, a zawsze na każde zawołanie służąc kołegom swem wytrawnem, obiektywnem i krytycznem zdaniem.

W ostatnim dziesiątku lat największa czekała go praca. Powołany w 1919 roku przez Komisję Kodyfikacyjną, wziął na swe barki olbrzymi trud tworzenia nowych praw dla zmarłych Ojczyzny. Nie zna zdaje się dotąd historia rozwoju prawnego tak trudnego zadania, jak stworzenie dla 30 milj. narodu w możliwie krótkim czasie jednolitego ustroju prawnego, dla narodu, który przez półtora wieku rozdarty na trzy części w każdym z zaborów, żył odrębnem życiem prawnem i gospodarczem i odrębnymi nasycał kulturami. Że to dzieło ustawodawcze postępuje naprzód i wydaje owoce, wielka naprawdę zasługa Zmarłego, który poświęcił mu wszystko, na co Go było stać, a stać Go było naprawdę na wiele. Nie miał od tego cza-

su innych zainteresowań i innych trosk. Każdy postęp pracy sił Mu nowych dodawał, każde niepowodzenie, niestety, szarpało nerwy i sen spędzało z powiek.

Poza ogólnem kierownictwem prac stał cały czas na czele sekcji procedury i był przewodniczącym komitetu redakcyjnego nowej ustawy, która wzrastała z dnia na dzień pod Jego mądrym i czujnym okiem. Nie danem Mu było ujrzeć ją zastosowaną w życiu, ale dzieło już jest w projekcie gotowe, nosi wybitne piętno Jego umysłowości i świadczyć będzie, da Bóg, długie lata, czym był Xawery Fierich dla rozwoju prawa w Polsce.

Z szacunkiem i czcią wymawiała cała Polska nazwisko Xawerego Fiericha, bo czuli wszyscy, że nie osobistym ambicjom i interesom, nie żadnej żądzy kariery poświęcił znój swego pracowitego żywota, ale wyłącznie dobru pospolitemu. Dziś uchylamy czoło przed Jego trumną, bo odchodzi od nas jeden z budowniczych państwowości polskiej, człowiek bez skazy i zarzutu.

Cześć Jego pięknej i szlachetnej duszy.

W imieniu Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie przemawiał członek Komisji Kodyfikacyjnej, Dziekan Kamil Stefko.

2. Wyciąg z protokołu.

posiedzenia Prezydium szerszego Komisji Kodyfikacyjnej.

Działo się dnia 11 września 1928, o godzinie 12-iej w południe, w lokalu Biura Głównego Komisji Kodyfikacyjnej w Warszawie, przy Mokotowskiej 14.

Obecni: Wiceprezydenci: Prezes St. Bukowiecki, Rektor I. Łyskowski i Prezes W. Mańkowski, Przewodniczący podkomisji redakcyjnej Prezydium — Prezes H. Konic, Sekretarz Generalny — Prof. E. Stan. Rappaport oraz Delegaci Ministra Sprawiedliwości: Sędzia Wł. Dbałowski i Adw. K. Głębocki.

Usprawiedliwił swą nieobecność Zast. Sekretarza Generalnego, Prof. K. Lutostański.

Przewodniczył Wiceprezydent St. Bukowiecki.

Protokół prowadził Referendarz Sekretarjatu Generalnego Komisji, St. Peszyński.

P o r z ą d e k d z i e n n y :

1. Sprawozdanie Sekretarza Generalnego, dotyczące ostatniej narady prezydjalnej ze zmarłym Prezydentem Komisji Kodyfikacyjnej, ś. p. Prof. F. X. Fierichem, oraz ostatnio wydanych zarządzeń.

2. Sprawa zastępczego pełnienia funkcyj Prezydenta Komisji Kodyfikacyjnej oraz związanego z zastępstwem ustalonego podziału pracy w Prezydjum Komisji.

Przed przystąpieniem do porządku dziennego, *Przewodniczący* uczcił pamięć zmarłego w dniu 8 września r. b. 1928 Prezydenta Komisji Kodyfikacyjnej, ś. p. Prof. Franciszka Xawerego Fiericha, podnosząc w swem przemówieniu jego wielkie zasługi dla dzieła kodyfikacji polskiej i nauki prawa.

Przemówienia tego wszyscy obecni wysłuchali stojąc.

Przystępując do punktu pierwszego porządku dziennego, *Przewodniczący* udzielił głosu Sekretarzowi Generalnemu, prof. *Rappaportowi*.

Rappaport. Posiedzenie dzisiejsze zostało zwołane przeze mnie w porozumieniu z obecnym w Warszawie w dniu 8 września wiceprezydentem Komisji Kodyfikacyjnej, prezesem Mańkowskim. Wszystkie sprawy, związane z uroczystościami pogrzebowymi w Warszawie, zostały już przeze mnie załatwione, a wobec braku rodziny zmarłego na miejscu, Biuro Główne Komisji załatwiło również szereg formalności, związanych z organizacją pogrzebu.

Przemówienia pogrzebowe w imieniu Komisji Kodyfikacyjnej wygłosić mają w Warszawie: wiceprezydent Bukowiecki i w Krakowie — Sekretarz Generalny Rappaport, co zostało ustalone na podstawie ustnego porozumienia członków Prezydjum circulando. Pozostaje jeszcze do załatwienia wystosowanie do rodziny zmarłego Prezydenta, w imieniu Komisji Kodyfikacyjnej, listu kondolencyjnego.

Uchwalono upoważnić Sekretarza Generalnego Komisji do wystosowania listu kondolencyjnego do rodziny zmarłego Prezydenta.

Rappaport. Przechodząc do właściwego punktu porządku dziennego pragnę zreferować ostatnią moją rozmowę, odbytą ze zmarłym Prezydentem w przeddzień jego tak nieoczekiwanej śmierci.

Ś. p. Prezydent Fierich przywiązywał wielką wagę do pracy Komisji Kodyfikacyjnej w roku bieżącym. Z okazji 10-lecia prac Komisji Kodyfikacyjnej zmarły opracował dla wydawnictwa „X-lecie Niepodległości“ (Illustrowany Kurjer Krakowski) sprawozdanie z prac Komisji Kodyfikacyjnej. Obowiązkiem naszym będzie obecnie dopilnowanie należytego jego wydania i celowego zużytkowania odbitek w języku polskim i obcych. Dużą wagę przywiązywał Prezydent Fierich do pomocniczych organizacji Komisji Kodyfikacyjnej, a zwłaszcza do rozwoju Międzynarodowej Komisji Współpracy Prawniczej, która przez swe prace na terenie międzynarodowego zbliżenia prawniczego wydatnie dopomaga w pracach Komisji Kodyfikacyjnej, gromadząc szereg materiałów porównawczych i informując zagranicę o stanie prac kodyfikacyjnych w Polsce. Również żywo interesował się zmarły pracami, dotyczącymi II Zjazdu Prawników Polskich, mającego się odbyć we wrześniu 1929. Na Zjeździe tym, organizowanym pod hasłem 10-lecia prac Komisji Kodyfikacyjnej, zmarły zamierzał wygłosić referat o stanie prac kodyfikacyjnych w Polsce.

Uchwalono przedstawione przez Sekretarza Generalnego sprawozdanie z ostatniej narady ze zmarłym Prezydentem Komisji Kodyfikacyjnej oraz wszystkie ostatnio wydane, na podstawie tej narady, zarządzenia przyjąć do wiadomości.

Przystąpiono do drugiego punktu porządku dziennego.

Rappaport. Dotychczasowy podział pracy pomiędzy Prezydentem Komisji Kodyfikacyjnej a Sekretarzem Generalnym jest następujący:

Sprawy wniosków o nominacje nowych członków Komisji Kodyfikacyjnej załatwia Prezydjum ścisłe Komisji (Prezydent

i Wiceprezydenci), w którym Sekretarz Generalny pełni jedynie funkcję redaktora protokołu. Porządek dzienny Prezydium i Komitetu Organizacji Prac ustala Prezydent Komisji w porozumieniu z Sekretarzem Generalnym. Załatwianie wszelkich spraw administracyjnych (zwłaszcza kierownictwo Biura Głównego) i budżetowych należy, zgodnie z nowym Regulaminem Ogólnym z roku 1926, do Sekretarza Generalnego, który załatwia również całą korespondencję ogólną z władzami. Sprawozdanie z prac Komisji Kodyfikacyjnej, wygłaszane co roku w Komisjach prawniczych Ciał Ustawodawczych, opracowywał dotychczas Prezydent Komisji. Sprawozdanie to dotyczyło charakterystyki dokonanych i zamierzonych prac Komisji Kodyfikacyjnej w poszczególnych powierzonych jej działach. Uzupełniających informacji o charakterze administracyjnym udzielał, w związku z rzeczonem sprawozdaniem Prezydenta, Sekretarz Generalny, który również prowadzi periodyczne konferencje prasowe i redaguje dział ogólny „Komisji Kodyfikacyjnej“.

Przewodniczący. Wobec sytuacji, wytworzonej przez śmierć Prezydenta Komisji, musimy się przede wszystkim zastanowić nad kwestją zastępczego pełnienia jego funkcji do chwili powołania nowego Prezydenta. Wnoszę, aby do chwili powołania nowego Prezydenta czynności jego spełniali wszyscy trzej wiceprezydenci łącznie. Co do kompetencji dotychczasowych Sekretarza Generalnego, to nie uważam za celowe wprowadzenie jakichkolwiek w tym względzie zmian i dlatego wnoszę, by je utrzymać w granicach dotychczasowych uprawnień.

Łyskowski. Przyłączam się do zdania Przewodniczącego.

Mańkowski. Ja również podzielam pogląd Przewodniczącego.

Rappaport. Przyjmuje powyższą uchwałę Prezydium do wiadomości i wykonania.

Posiedzenie skończono o godzinie 1-ej m. 15 po poł.

(—) *St. Bukowiecki.*

(—) *I. Łyskowski.*

(—) *W. Mańkowski.*

(—) *E. Stan. Rappaport.*

3. Sprawozdanie

Sekretarza Generalnego Komisji Kodyfikacyjnej, prof. Emila Stanisława Rappaporta, ogłoszone na posiedzeniu połączonych komisyj prawnych Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 11 grudnia 1928.

Dnia 11 grudnia 1928 odbyło się pod przewodnictwem p. Wicemarszałka Senatu Rzeczypospolitej, Stanisława Posnera, posiedzenie połączonych komisyj prawnych Sejmu i Senatu, z udziałem członków Prezydium Komisji Kodyfikacyjnej, na którym p. Sekretarz Generalny Komisji Kodyfikacyjnej, prof. E. Stan. Rappaport, wygłosił następujący referat sprawozdawczy za r. 1927 i 1928.

Dostojny Panie Marszałku,

Wielce Szanowni Panowie Posłowie i Senatorowie.

Zwyczajem, utrwalonym przez nieodżałowanej pamięci Prezydenta Komisji Kodyfikacyjnej, Rektora Franciszka Xawerego Fiericha, i z upoważnienia Prezydium ścisłego Komisji, mam zaszczyt przedstawić komisjom prawniczym Sejmu i Senatu sprawozdanie z działalności Komisji Kodyfikacyjnej za dwa lata ubiegłe. Czynię to dopiero w końcu roku bieżącego ze względu na nieprzewidziane a konieczne odroczenia, spowodowane zmianą okresów legislatury, a następnie nagłą śmiercią Prezydenta Fiericha.

Jaknajkrócej tylko wspomnieć muszę, ze względu na konieczność ograniczenia się do najbardziej zwięzłego przedstawienia stanu prac naszych, o tych informacjach, natury metodologicznej, które charakteryzują coraz ściślej przeprowadzaną zasadę indywidualizacji prac Komisji w postaci poszczególnych referatów zamiast uprzedniego ustalania wytycznych w większych zespołach. Obecnie sekcje Komisji grają coraz bardziej rolę instytucyj kontrolujących i korygujących, a cały ciężar pracy spoczywa na, złożonych z referentów, podkomisjach przygotowawczych (3 — 5 osób).

Instancją ostatecznie decydującą o projektach ustawodawczych, opracowanych przez Komisję Kodyfikacyjną, stał się od

r. 1923, znany co do składu Wielce Szanownym Panom z poprzednich sprawozdań, Komitet Organizacji Prac, kilkunastoosobowe ciało, do którego należą wszystkie kierownicze czynniki Prezydium Komisji oraz referenci odnośnych projektów.

Również ograniczyć się muszę jedynie do wspomnienia o szeregu projektach ustawodawczych, opracowanych w Komisji, bądź też z jej udziałem, które stały się już prawem obowiązującym, czy to w postaci ustawy, uchwalonej przez Ciała Ustawodawcze, czy to jako rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z mocą ustawy.

W tej kategorii prac komisyjnych, w ciągu pierwszego dziesięciolecia, Komisja załatwiła już, oprócz ustaw o prawie właściwym dla stosunków prywatnych wewnętrznych i międzynarodowych oraz rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej o prawie wekslowem, czekowem i o spółkach akcyjnych, również wszystkie ustawy specjalne, dotyczące praw na dobrach niematerialnych, jako to: prawo autorskie, patentowe i nieuczciwa konkurencja.

Inną kategorię projektów, w znacznej mierze już zrealizowanych ustawodawczo, tworzy całokształt ustaw, dotyczący organizacji sądownictwa i obu procedur — cywilnej i karnej. Należą one do pierwszego cyklu ustaw wielkiego znaczenia państwowego, mających na celu ujednostajnienie istotne stosunków prawnych w Polsce odrodzonej.

Przyszły rok 1929, rok dziesięciolecia prac Komisji Kodyfikacyjnej, staje się zarazem początkiem okresu realizacji i tej wielkiej reformy ustawodawczej w Polsce.

Jak wiadomo, w zakresie ustroju sądownictwa i procedury karnej, odnośne akty ogłoszone zostały, jako rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z mocą ustawy, w lutym i w marcu 1928, pod pozycjami 93 i 313. Bieg prac nad temi projektami oraz wpływ Ministerstwa Sprawiedliwości na nadanie im ostatecznej postaci, odbiegającej od brzmienia tychże projektów w uchwałach Komisji Kodyfikacyjnej, jest już Wielce Szanownym Panom znany z naszych poprzednich sprawozdań.

Obecnie Komisja Kodyfikacyjna pracuje nad trzecim wiel-

kim całokształtem kodyfikacyjnym danej serji, mianowicie nad kodeksem postępowania cywilnego. Prace te idą w tak szybkim tempie i przy bezpośrednim udziale tak miarodajnych przedstawicieli Ministra Sprawiedliwości, że żywić można nadzieję, iż w ciągu roku przyszłego ten wielki kompleks kodeksów unifikacyjnych bądź wejdzie już w życie, jak ustrój sądownictwa i procedura karna, bądź ogłoszony zostanie jako twór ustawodawczy, zdecydowany już ostatecznie.

Poza kodeksem postępowania cywilnego, zadaniem danej sekcji Komisji Kodyfikacyjnej jest wykończenie, znajdujących się w toku, prac nad ordynacją egzekucyjną, ordynacją upadłościową, ustawą notarialną oraz ordynacją adwokacką, czyli ustawą o urządzeniu adwokatury. W toku jest zorganizowanie pracy nad ostatnim działem zadań danej sekcji — postępowaniem niespornem, którego wykończenie zazębia się już o równoczesne rozwijanie się biegu prac w podsekcjach cywilnych Komisji Kodyfikacyjnej.

Następna serja prac Komisji dotyczy szeregu równie pilnych projektów, których załatwienie, możliwie najspieszniejsze, lecz zarazem dłużej przemyślanego, wymaga interes jednoci prawnej Państwa Polskiego wogóle, a umacniania się więzi pomiędzy dzielnicami w szczególności. Do danej serji zaliczyć wypada przede wszystkim część ogólną kodeksu cywilnego i prawo o zobowiązaniach.

W toku prac odnośnej podkomisji przygotowawczej nad tym pierwszym większym całokształtem kodyfikacyjnym z zakresu prawa cywilnego, Prezydium Komisji rozwinęło bardzo czynną akcję celem wejścia w ścisły kontakt z członkami komitetu francusko-włoskiego w Paryżu i w Rzymie, pracującego obecnie nad tymże przedmiotem. Ten ścisły kontakt zobopólny wzbogaca bieżący materiał prawno-porównawczy obu wskazanych ośrodków kodyfikacyjnych, ułatwia wymianę poglądów oraz doskonalenie przyszłego ustawodawstwa polskiego na tle najnowszych prądów europejskich w odnośnych materiałach kodyfikacyjnych.

Z kolei, doniosłem zagadnieniem tej grupy prac Komisji

Kodyfikacyjnej, wymagającej szybkiej realizacji ustawodawczej, jest przyszły kodeks handlowy, nad którym pracę, z udziałem przedstawicieli Ministrów Przemysłu i Handlu i Sprawiedliwości, prowadzi się nader intensywnie, z uwzględnieniem najnowszych materiałów prawnoporównawczych, a szczególnie włoskich. Ostateczne wykończenie kodeksu handlowego pozostaje w ścisłym związku z ukończeniem prac nad wyżej już zaznaczonym projektem części ogólnej kodeksu cywilnego i działem o zobowiązaniach. Zadaniem tejże sekcji było opracowanie szeregu projektów specjalnych bądź już zrealizowanych, jak prawo wekslowe, czekowe, o spółkach akcyjnych, bądź też częściowo wykończonych, jak prawo ubezpieczeniowe, bądź wreszcie stanowiących przedmiot prac bieżących, jak prawo o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością.

I wreszcie ostatni wielki dział danej grupy projektów ustawodawczych stanowi kodeks karny. Część ogólna projektu rzeczzonego kodeksu, ogłoszona drukiem w językach: polskim, francuskim i niemieckim, stała się przedmiotem gruntownych rozważań prawników obcych, w szczególności we Francji, w Szwajcarii i w Austrii.

Powodzenie dwóch pierwszych Konferencji unifikacji prawa karnego w Warszawie (listopad 1927) i w Rzymie (maj 1928) udowodniło wymownie, że zarówno część ogólna polskiego projektu kodeksu karnego jak i analogiczne projekty obce, będące obecnie w opracowaniu w szeregu państw europejskich, mogą i powinny ulec jeszcze pewnym przekształceniom wspólnym, w myśl nowoczesnych haseł możliwej unifikacji międzynarodowej; autorzy tych projektów, w poszczególnych komisjach narodowych, powinni rozważyć, celem ewentualnego ich przyjęcia, szereg przepisów artykułowanych, zredagowanych na zasadzie bezpośredniej współpracy na rzeczonych konferencjach, a ujednolajniających nowoczesne ustawodawstwo kryminalne w jego przesłankach podstawowych.

Część szczególna projektu kodeksu karnego została już w miesiącu ubiegłym opracowana w pierwszym czytaniu, co do swych części dyspozycyjnych, to znaczy dotyczących określeń

kodeksowych poszczególnych zbrodni i występków. Sankcje karne zostaną przez odnośną podkomisję przygotowawczą ustalone do końca roku bieżącego. Równocześnie inna podkomisja przygotowawcza zajmuje się, również trybem spraw pilnych, opracowaniem materiału przygotowawczego dla zdecydowania sprawy kodyfikacji wykroczeń (w kodeksie karnym, czy w odrębnej ustawie), gdyż opracowywany projekt części szczególnej, zgodnie z powziętymi uprzednio uchwałami, obejmuje jedynie zbrodnie i występki.

Tempo prac tych, prowadzonych szczególnie intensywnie, pozwala mi stwierdzić, że w ciągu roku przyszłego zasadnicze prace Komisji Kodyfikacyjnej nad kodeksem karnym będą ukończone.

Widzimy więc z powyższego zwięzłego przedstawienia stanu prac, że wszystkie trzy ważne działy projektów ustawodawczych, opracowywanych trybem spraw pilnych, z zakresu prawa cywilnego, handlowego i karnego, są bądź przedmiotem bardzo już posuniętych przygotowań, bądź też wykańczania w podkomisjach odnośnych.

*
* *

Pozostaje do opracowania w Komisji, w zakresie obecnego jej przedmiotu pracy, część zagadnień kodyfikacyjnych może najważniejsza, ale wymagająca dłuższych studjów przygotowawczych z jednej strony, a z drugiej, wiążąca się z rozstrzygnięciem szeregu zagadnień natury politycznej zależnych raczej od kierunku i biegu prac Ciał Ustawodawczych. Mam tu na myśli działy przyszłego kodeksu cywilnego, dotyczące prawa rodzinnego, spadkowego i rzeczowego. Zagadnienie ślubów cywilnych i rozwodów, zagadnienie przekształceń w ustosunkowaniu się własności, w związku z reformą agrarną, oto są wytyczne tej drogi prac obocznych Ciał Ustawodawczych i Komisji Kodyfikacyjnej, które zazębiają się o siebie i wymagają szczególnej rozważy przy stanowieniu uchwał ostatecznych. Samo przez się rozumie się, iż stwierdzenie doniosłości danych zagadnień i trudności ich ustawodawczego rozstrzygnięcia nie może być i nie

jest bynajmniej synonimem odłożenia reformy tych działów kodeksu cywilnego *ad calendas graecas*. Wprost przeciwnie. Wskazuje ono jedynie obowiązek prowadzenia prac przygotowawczych w tych działach przez czas dłuższy i możliwie najbardziej szczegółowego zebrania odnośnego materiału prawnoporównawczego poza Polską i międzydzielnicowego (co do żywego prawa) w obrębie jej granic. Te prace, ściśle przygotowawcze, wymagały jaknajśpieszniejszego rozpoczęcia, według metody, przyjętej dla wszystkich innych działów, a mianowicie zindywidualizowania referatów odnośnych, co też Komisja Kodyfikacyjna już wykonała.

Niektórzy z referentów posunęli swe prace przygotowawcze już tak daleko, że kończą obecnie pierworysy odnośnych projektów, które bądź już były, lub staną się wkrótce przedmiotem szczegółowych rozważań w odnośnych podsekcjach cywilnych Komisji Kodyfikacyjnej.

*

*

*

Obraz prac Komisji Kodyfikacyjnej, w obliczu jej dziesięciolecia, naszkicowany z konieczności jedynie sumarycznie, nie może w pełni ujawnić całego skomplikowania trudności i różnorodności wielkiego, w całym znaczeniu tego słowa, historycznego zadania, poruczonego Komisji Kodyfikacyjnej. Zadanie to określił, bawiący przed kilku laty w Warszawie, słynny cywilista francuski prof. Gény, jako nieposiadające precedensu w dziejach najnowszych kontynentu europejskiego. Istotnie. Jest ono wyjątkowo doniosłe zarówno w naszych stosunkach wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Nawewnątrz Komisja Kodyfikacyjna, która z biegiem czasu stała się jakby kością/pacierzową zbiorowych wysiłków prawnictwa polskiego ku spojeniu prawnemu odrodzonej Ojczyzny, ogniskuje w sobie już dzisiaj duży zasób doświadczenia i sił wyspecjalizowanych, które dają gwarancję możliwie jaknajsumienniejszego, najlepszego wykonania doniosłej reformy odnowy całego ustawodawstwa cywilnego i kryminalnego. Nazewnątrz to wielkie laboratorium kodyfikacyjne w jednym z najważniejszych Państw Europy środkowej staje się równocześnie kuźnią ustawodawczą, interesującą inne

państwa i społeczeństwa ze stanowiska rozwoju ustawodawstwa całej powojennej Europy. To też, w związku z uzyskanem dziesięcioletniem doświadczeniem i wyrobieniem odpowiednich metod pracy, mogłaby Komisja, w drugim dziesięcioleciu swego istnienia, zrezygnować z samoograniczenia swego przedmiotu pracy, co do przygotowania jedynie „projektów jednolitego ustawodawstwa dla wszystkich ziem w skład Państwa wchodzących, a to w dziedzinie prawa cywilnego i karnego“. Było to koniecznością w pierwszym dziesięcioleciu, lecz w drugim, po ukończeniu całości ustawodawstwa karnego, mogłaby Komisja Kodyfikacyjna, w myśl art. 2 ust. b jej ustawy, przygotowywać, poza kodeksem cywilnym, inne ustawy, wypracowywane bądź na skutek uchwały Ciał Ustawodawczych, bądź też w porozumieniu z Rządem.

W ten sposób czynniki miarodajne mogłyby zużytkować aparat organizacyjny Komisji Kodyfikacyjnej również i dla unifikacji prawa administracyjnego.

Zwyczajem, utrwalonym przez nieodżałowanej pamięci Prezydenta Komisji Kodyfikacyjnej, ś. p. Rektora Fiericha, nie wymieniam w tem sprawozdaniu ani jednego nazwiska, gdyż zindywidualizowaliśmy wewnętrznie działy pracy, ale całość jej jest dziełem całej Komisji i *viribus unitis* staramy się wszyscy doniosłe zadanie, powierzone nam przez ustawę z r. 1919, możliwie jaknajsumienniej, jaknajpełniej i jaknajprędzej wykonać.

Sąd o tej pracy nie do nas należy.

4. Prezydjum i Komitet Organizacji Prac.

Prezydjum ścisłe odbyło posiedzenia w dniach: 26 czerwca, 17 grudnia 1927 i 21 września, 19 listopada 1928, poświęcone ustaleniu kandydatur na nowych członków Komisji Kodyfikacyjnej.

Prezydjum szersze.

Na posiedzeniu Prezydjum szerszego w dniu 16 marca załatwiono szereg spraw budżetowych.

Na posiedzeniu w dniu 26 czerwca 1927 powzięto szereg uchwał, między innymi co do skróconego trybu uchwalenia projektu ustawy o spółkach akcyjnych, a ponadto przekazano opracowanie projektu ustawy o ochronie przyrody i projektu o prawie naftowem podsekcji prawa rzeczowego Komisji Kodyfikacyjnej.

Na posiedzeniu w dniu 29 września i 17 grudnia 1927 załatwiono szereg spraw budżetowych.

Na posiedzeniu w dniu 4 maja 1928 omówiono kwestję systemu pracy nad częścią ogólną kodeksu cywilnego, przyjęło do wiadomości komunikat p. Sekretarza Generalnego o otwarciu w Biurze Głównem Komisji, w dniu 30 kwietnia 1928, pracowni z czytelnią w celu ułatwienia zapoznawania się szerokiego ogółu prawników z pracami Komisji Kodyfikacyjnej.

Na posiedzeniu w dniu 11 września 1928 p. Sekretarz Generalny złożył sprawozdanie, dotyczące ostatniej narady prezydjalnej ze zmarłym Prezydentem, ś. p. Fierichem, oraz załatwiono sprawę zastępczego pełnienia funkcyj Prezydenta Komisji.

Na posiedzeniu w dniu 19 listopada 1928 Sekretarz Generalny złożył sprawozdanie z posłuchania u pp. Marszałków Sejmu i Senatu w sprawie posiedzenia sprawozdawczego Prezydjum Komisji Kodyfikacyjnej w połączonych komisjach prawnych Sejmu i Senatu. Na temże posiedzeniu Prezydjum szerszego załatwiono szereg spraw budżetowych.

Komitet Organizacji Prac.

Na posiedzeniu Komitetu Organizacji Prac w dniu 16 marca 1927 pp. Prezesa sekcij złożyli swe sprawozdania, ponadto ustalono plan pracy Komisji Kodyfikacyjnej w pierwszym półroczu r. 1927.

Na posiedzeniu w dniu 28 września 1927 rozważono projekt ustawy o spółkach akcyjnych, omówiono sprawę stosunku kodyfikacji kodeksu handlowego do kodyfikacji działu o zobowiązaniach i rzeczowego prawa cywilnego. Omówiono sprawę zbliżającego się dziesięciolecia Komisji Kodyfikacyjnej.

Na posiedzeniu w dniu 10 października 1927 uchwalono projekt ustawy o spółkach akcyjnych.

Na posiedzeniu w dniu 15 grudnia 1927 rozważono środki szczególnego przyspieszenia biegu prac nad: prawem o zobowiązaniach, kodeksem handlowym i kodeksem karnym.

Na posiedzeniu w dniu 27 stycznia 1928 uchwalono projekt noweli do ustawy o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych.

Na posiedzeniu w dniu 20 grudnia 1928 uchwalono projekt ustawy o ochronie przyrody.

Z grona Członków Komisji Kodyfikacyjnej ubyli w okresie sprawozdawczym:

Zmarli: Zast. Sekretarza Generalnego Komisji, profesor Wolnej Wszechnicy Polskiej, ś. p. Antoni *Górski* (Warszawa), Prezes sekcji postępowania karnego Komisji, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, ś. p. Edmund *Krzymuski* (Kraków), Prezydent Komisji, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, ś. p. Franciszek Xawery *Fierich* (Kraków), Członek Komisji, Sędzia Sądu Rozjemczego w Bytomiu, ś. p. Juljusz *Kałużniacki* (Poznań), Wiceprezydent Komisji, em. Wiceprezes Sądu Apelacyjnego, ś. p. Wiktor *Mańkowski* (Lwów).

5. Sekretarjat Generalny i Biuro Główne.

W okresie sprawozdawczym Sekretarz Generalny, prof. E. Stan. Rappaport odbył szereg konferencyj prasowych, ostatnią w dniu 21 grudnia 1928, z udziałem Delegatów Ministra Sprawiedliwości oraz przedstawicieli redakcyj pism warszawskich.

P r o t o k ó ł

konferencji prasowej Sekretarjatu Generalnego Komisji Kodyfikacyjnej.

Działo się dnia 21 grudnia 1928, o godz. 17.30 w lokalu Biura Głównego Komisji Kodyfikacyjnej w Warszawie, przy ul. Mokotowskiej 14.

Obecni: Sekretarz Generalny Komisji Kodyfikacyjnej,

prof. E. Stan. Rappaport, delegaci Ministerstwa Sprawiedliwości, pp. Dbałowski i Głębocki, przedstawiciele redakcyj: „Epo-ki“, „Kurjera Porannego“, „Kurjera Warszawskiego“, „Illu-strowanego Kurjera Codziennego“, „Gazety Sądowej“, „Pale-stry“, „Gazety Administracji i Policji Państwowej“ i „Prawa“.

Przewodniczył Sekretarz Generelany Kom. Kod., prof. E. Stan. Rappaport, protokół prowadził Referendarz Sekretarjatu Generalnego, St. Peszyński.

Porządek dzienny: Referat informacyjny Sekretarza Ge-neralnego Komisji Kodyfikacyjnej.

Przewodniczący, otwierając zebranie, powitał na wstępie przybyłych na konferencję delegatów Ministra Sprawiedliwości oraz przedstawicieli redakcyj. Następnie, przechodząc do re-feratu informacyjnego, podkreślił, że, wobec wyczerpującego sprawozdania z prac Komisji Kodyfikacyjnej, złożonego w dniu 11 grudnia b. r. na posiedzeniu połączonych komisyj prawni-czych Sejmu i Senatu, referat obecny będzie stanowić jedynie uzupełnienie tamtego sprawozdania.

W dniu 20 grudnia 1928 obradował Komitet Organizacji Prac Komisji Kodyfikacyjnej, który powziął szereg bardzo wa-żnych uchwał.

Na tem posiedzeniu Komitetu Organizacji Prac uchwal-o projekt ustawy o ochronie przyrody, który to projekt przed-stawiony zostanie w najbliższym czasie Ministrowi Sprawied-liwości do dalszego ustawodawczego załatwienia.

Rzeczony projekt, w art. 1, nader charakterystycznym, ustala że:

„ochronie podlegają twory przyrody, jako to: ziemia, jej ukształtowania i formacje, jaskinie, wody stojące i płynące, wo-dospady, zwierzęta, rośliny, minerały, skamieniałości — tak ga-tunki, jak zbiorowiska i poszczególne okazy — których zachowa-nie leży w interesie publicznym ze względów naukowych, este-tycznych, historycznych, pamiątkowych albo też ze względu na swoiste cechy krajobrazu i które za godne ochrony uznała wła-ściwa władza państwowa“.

Projekt rzeczony zawiera 36 artykułów, z których, poza

wyszczególnionym wyżej art. 1, na szczególną uwagę zasługuje art. 9, ustalający warunki tworzenia Parków Narodowych. Mianowicie w okolicach o szczególnie pięknym i bogatym w osobliwości przyrodnicze krajobrazie, gdzie ochrona przyrody nie może ograniczać się do poszczególnych przedmiotów, lecz powinna jednolicie dotyczyć ich skupień, a to na obszarze co najmniej 300 hektarów, Rada Ministrów może rozporządzeniem utworzyć t. zw. Park Narodowy.

Jak widzimy, omawiany projekt Komisji Kodyfikacyjnej będzie miał doniosłe znaczenie dla utrzymania i utrwalenia dorobku naszej kultury przyrodniczej, zarówno ze stanowiska ogólnopaństwowego, jak i międzynarodowego.

Podobne ustawy istnieją w Finlandji, Szwecji, Danji, Niemczech, Austrii, Francji, Stanach Zjednoczonych i Kanadzie.

Następnie na temże posiedzeniu Komitetu postanowiono przyspieszyć prace nad prawem małżeńskim osobowem. Uchwala ta została powzięta skutkiem tego, że wszystkie ugrupowania polityczne na posiedzeniu połączonych komisij prawnych Sejmu i Senatu domagały się szybkiego załatwienia tego działu kodeksu cywilnego. Projekt przygotowawczy prawa małżeńskiego osobowego jest już gotowy. Referentem tego projektu jest prof. Lutostański, który również opracowuje związany z tym projektem projekt ustawy o aktach stanu cywilnego. Aczkolwiek projekt ten ma napół charakter administracyjny, to jednak tak się wiąże ściśle z daną ustawą, że, zdaniem Komisji, powinien być opracowany w łonie Komisji Kodyfikacyjnej. Dział prawa małżeńskiego majątkowego w opracowaniu tegoż referenta, prof. Lutostańskiego, w pierworysie jest już również na ukończeniu. Po wykończeniu go przez referenta, będzie on poddany pod obrady właściwej podkomisji przygotowawczej.

Opieka i kuratela znajduje się w opracowaniu prof. Jaworskiego, stosunek zaś rodziców do dzieci i wogóle dział o pokrewieństwie spoczywa w ręku prof. Gołąba.

Z tych wszystkich działów prawa familijnego pierwszy podlegać będzie realizacji projekt prawa małżeńskiego osobowego.

Pogłoski krążące o tym projekcie nie odpowiadają rzeczywistości, gdyż projekt ten nie zajmuje żadnego z krańcowych stanowisk i nie jest oparty ani wyłącznie na pierwiastkach prawa kanonicznego, ani na ściśle świeckich podstawach, lecz stara się połączyć wszystkie dojrzałe w tym względzie wymogi bieżącego życia polskiego, społecznego i państwowego.

Taki charakter projektu, normujący krańcowe poglądy, wpływa zarówno ze względów zasadniczej celowości, jak i z faktu, że w podkomisji przygotowawczej, która projekt referenta, prof. Lutostańskiego, rozważała, zasiadali przedstawiciele różnych poglądów na charakter małżeństwa, a więc zarówno ci, co widzą w małżeństwie umowę cywilną, jak i ci, którzy stoją na stanowisku sakramentu.

Wobec tego z naciskiem podkreślić należy, że tak prowadzona praca dla wszystkich odłamów politycznych powinna przedstawiać pełną gwarancję, że sprawa prawa małżeńskiego jest rozważana w Komisji Kodyfikacyjnej z należytem wszechstronnem pogłębieniem tego doniosłego zagadnienia ustawodawczego.

W związku z wprowadzeniem w życie w dniu 1 stycznia 1929 prawa o ustroju sądów powszechnych oraz w dniu 1 lipca 1929 procedury karnej, Komisja Kodyfikacyjna postanowiła możliwie przyspieszyć prace nad procedurą cywilną. Posiedzenia właściwej podkomisji będą się odbywały w ciągu kilku miesięcy *in continuo*. Drugie czytanie projektu przygotowawczego dobiega już końca.

Dla ustalenia terminologii i ostatecznej redakcji projektu została utworzona specjalna podkomisja redakcyjno-językowa. W skład tej podkomisji wchodzi: prezes sekcji Litauer, jako przewodniczący, minister Car, jako referent, prof. Glass, jako koreferent oraz członek komitetu redakcyjnego, prof. Gołąb.

Utworzenie tej podkomisji jest spowodowane specjalną troską komitetu redakcyjnego o to, by projekty jego były dobrze opracowane nie tylko pod względem treści, ale i szaty słownej.

Po wygłoszeniu tego referatu informacyjnego, Sekretarz Generalny Komisji Kodyfikacyjnej oraz delegaci Ministra

Sprawiedliwości odpowiadali na zapytania przedstawicieli redakcyj, poczem *Przewodniczący*, dziękując obecnym za przybycie na konferencję, posiedzenie zamknął o godz. 19 m. 15.

W celach kodyfikacyjnych wyjeżdżali zagranicę w okresie sprawozdawczym, pp. Allerhand, Doliński, Jackowski, Litauer, Łyskowski, Fierich, Makarewicz, Rappaport i Stefko.

Biuro Główne w Warszawie mieści się nadal w domu przy ul. Mokotowskiej 14. Lokal Biura, światło i opał opłaca podkomisja gospodarcza Prezydjum szerszego Komisji Kodyfikacyjnej (p. „Komisja Kodyfikacyjna“, dz. og. tom I, zeszyt 7, og. zb. nr. 14, str. 196).

Ogólna suma kredytu Komisji, preliminarzana

na r. 1927/28 wynosiła 441.649 zł.

na r. 1928/29 wynosiła 446.795 zł.

W związku ze śmiercią Prezydenta Komisji, ś. p. Rektora Fiericha, kancelarja prezydjalna Komisji w Krakowie, mieszcząca się w mieszkaniu ś. p. Prezydenta Fiericha, została zlikwidowana, a wszystkie akta, książki, maszyna do pisania i szafy zostały przewiezione do Biura Głównego Komisji w Warszawie. Pracownicy b. kancelarji prezydjalnej w Krakowie, sekretarz Michalina Kamińska i woźny Cyprjan Irlik, zostali zwolnieni ze służby pomocniczej z dniem 1 grudnia 1928, natomiast przyjęty został nowy analogiczny pracownik Biura Głównego w Warszawie, Amelja Jakacka.

W związku z coraz większą centralizacją pracy biurowej Komisji Kodyfikacyjnej w Biurze Głównem Komisji, zużytkowany został od r. 1928/29 drugi etat XI st. sł., na które to stanowisko Minister Sprawiedliwości mianował, jako urzędnika prowizorycznego, b. urzędnika kontraktowego Ministerstwa Poczty i Telegrafów, Jadwigę Jakacką.

W okresie sprawozdawczym Biblioteka Główna (miejscewa znajduje się przy Biurze Komisji Kodyfikacyjnej we Lwo-

wie) znacznie się powiększyła drogą wymiany wydawnictw Komisji, bądź zakupu oraz przez włączenie do niej książek z biblioteki b. kancelarii prezydyjalnej w Krakowie.

Lokal Biura Głównego w Warszawie w lecie 1928 został odnowiony z funduszków podkomisji gospodarczej Prezydium szerszego Kom. Kod. oraz nastąpiły dostosowane do bieżących potrzeb biurowych zmiany w zużytkowaniu poszczególnych pokojów (Prezydium, Kierownictwo i Dziennik, Sala Konferencyjna i Biblioteka, Rachuba).

6. Wykazy.

Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej.

P r e z y d j u m ś c i ś ł e :

Prezydent:	— vacat.
Wiceprezydenci:	1. — St. Bukowiecki, 2. — I. Łyskowski, 3. — vacat
Redaktor Protokołu:	— E. Stan. Rappaport.

P r e z y d j u m s z e r s z e :

Prezydent:	— vacat.
Wiceprezydenci:	1. — St. Bukowiecki. 2. — I. Łyskowski. 3. — vacat.
Sekretarz Generalny	— — E. Stan. Rappaport.
Redaktor Protokołu:	—
Zast. Sekr. Gener.:	1. — K. Lutostański, 2. — vacat.
Przewodniczący podkomisji redakcyjnej Prezydium:	— H. Konic.

K o m i t e t O r g a n i z a c j i P r a c K. K.:

Przewodniczący	—	vacat.
1. Zast. Przewodniczącego	—	St. Bukowiecki,
2.		I. Łyskowski,
3.		vacat.
Sekretarz-Referent	—	E. Stan. Rappaport.
1. Zast. Sekretarza-Referenta	—	K. Lutostański.
2.		vacat.
Członkowie:	—	A. Doliński,
		H. Konic,
		J. J. Litauer,
		J. Makarewicz,
		W. Makowski,
		Z. Marek.

P o d k o m i s j a r e d a k c y j n a P r e z y d j u m:

Przewodniczący	—	H. Konic.
Członkowie:		
Sekretarz Generalny	—	E. Stan. Rappaport,
1. Zast. Sekr. Gen.	—	K. Lutostański,
2.		vacat.

Prezesi odnośnych sekcij, referenci projektów, względnie członkowie właściwej podkomisji przygotowawczej.

P o d s e k c j e p r a w a c y w i l n e g o:

I. P o d s e k c j a p r a w a f a m i l i j n e g o i s p a d k o w e g o.

Przewodniczący	—	I. Łyskowski.
Referenci główni:	—	Wł. Jaworski (dla prawa opiekuńczego),
	—	K. Lutostański (dla prawa małżeńskiego),
	—	H. Konic (dla prawa spadkowego).

Referent	— St. Gołąb (dla działu o pokrewieństwie).
Członko	— Wł. Abraham,
	— St. Bukowiecki,
	— Z. Nagórski.

II. Podsekcja prawa rzeczowego wraz z prawem górniczym.

Przewodniczący	— vacat.
Referent główny	— Fr. Zoll.
Koreferent	— St. Bukowiecki (dla prawa górniczego).
Członkowie:	— A. Parczewski,
	— J. Skąpski.

III. Podsekcja części ogólnej kodeksu cywilnego oraz zobowiązań.

Przewodniczący	— H. Konic.
Referenci główni:	— R. Longchamps,
	— I. Łyskowski.
Koreferent:	— L. Domański.
Członkowie:	— L. Petrażycki,
	— M. Rostworowski,
	— St. Wróblewski,
	J. Tiammer.

Sekcja prawa handlowego.

Prezes	— A. Doliński.
Wiceprezes	— St. Wróblewski.
Sekretarz	— T. Dziurzyński.
Członkowie.	— M. Allerhand,
	A. Chełmoński,
	St. Gołąb,
	B. Hełczyński,
	A. Jackowski
	H. Konic,
	J. J. Litauer,
	R. Longchamps,
	L. Petrażycki,

K. Stefko,
J. Sułkowski
J. Trammer,
Fr. Zoll.

S e k c j a p o s t ę p o w a n i a c y w i l n e g o :

Prezes	— J. J. Litauer.
Wiceprezes	— K. Stefko.
Sekretarz	— J. Trammer.
Członkowie:	— M. Allerhand, St. Bukowiecki, St. Car, A. Chelmoński, T. Dziurzyński, St. Gołąb A. Jackowski, Z. Nagórski, A. Parczewski, W. Prądyński, J. Skąpski, K. Stefko, E. Waśkowski, St. Wróblewski.

S e k c j a p r a w a k a r n e g o :

Prezes	— J. Makarewicz.
Wiceprezes	— W. Makowski,
Sekretarz	— E. Stan. Rappaport.
Członkowie:	— Fr. Falkiewicz, Z. Marek, A. Mogilnicki, W. Prądyński, St. Śliwiński.

Sekcja postępowania karnego:
Czynności zawieszone: (p. „Kom. Kod.“ zb. og. Nr. 9, str. 246).

Podkomisje przygotowawcze.

Podkomisja Prezydium:

Ankietowa — K. Lutostański (przewodniczący), H. Konic, I. Łyskowski, Fr. Zoll.

Podkomisje podsekcij prawa cywilnego:

1) Prawa familijnego i spadkowego — St. Gołąb, Wł. L. Jaworski, H. Konic, K. Lutostański.

2) Prawa rzeczowego wraz z prawem górnictwem — St. Bukowiecki, Fr. Zoll.

3) Części ogólnej kodeksu cywilnego, oraz zobowiązań — H. Konic, L. Domański, R. Longchamps, I. Łyskowski.

Podkomisja sekcji prawa handlowego.

Kodeksu handlowego — A. Doliński (przewodniczący i referent główny), A. Chełmoński, T. Dziurzyński, B. Hełczyński, A. Jackowski, J. Sułkowski (referenci).

Podkomisje przygotowawcze sekcji postępowania cywilnego.

1. Procedury cywilnej — J. J. Litauer (przewodniczący i referent główny), St. Gołąb i vacat*) (referenci), St. Car.

2. Językowo-redakcyjna — J. J. Litauer (przewodniczący), St. Car (referent), J. Glass (koreferent), St. Gołąb.

3. Prawa i postępowania egzekucyjne — A. Parczewski (przewodniczący), K. Stefko (referent główny), M. Allerhand (koreferent), A. Chełmoński, vacat*).

*) Vacaty będą obsadzone po nominacji trzech nowych członków Kom. Kod.

4. O r d y n a c j i a d w o k a c k i e j — St. Wróblewski (przewodniczący), J. J. Litauer (referent), J. Trammer (koreferent), H. Konic, W. Prądyński.

5. P o s t ę p o w a n i a n i e s p o r n e g o — J. J. Litauer (przewodniczący), M. Allerhand i K. Stefko (referenci), E. Waśkowski i St. Wróblewski (koreferenci).

6. P r a w a u p a d ł o ś c i o w e g o — J. Trammer (referent), A. Jackowski (koreferent).

7) U s t a w y n o t a r j a l n e j — J. Glass (referent), vacat*) (koreferent).

P o d k o m i s j e s e k c j i p r a w a k a r n e g o .

1) O b u c z ę ś c i k o d e k s u k a r n e g o c o d o z b r o d n i i w y s t ę p k ó w — A. Mogilnicki (przewodniczący), J. Makarewicz, W. Makowski (referenci główni).

2) D z i a ł u k o d e k s u k a r n e g o (w z g l ę d n i e u s t a w y) o w y k r o c z e n i a c h — A. Mogilnicki (przewodniczący), E. Stan. Rappaport (referent), St. Śliwiński.

Delegaci Ministra Sprawiedliwości przy Komisji Kodyfikacyjnej:

Sieczkowski Stefan (delegat
główny)

— Prokurator Sądu Najwyższego,
p. o. Dyrektora Departamentu
Ustawodawczego w Minister-
stwie Sprawiedliwości — War-
szawa, Widok 16.

Dbałowski Włodzimierz

— Sędzia Sądu Najwyższego —
Warszawa, Topolowa 5 (sekcja
postępowania cywilnego).

Głębocki Kazimierz

— Adwokat — Warszawa, Krucza
13 (podsekcje prawa cywilnego
i sekcja prawa handlowego).

Jamontt Janusz

— Sędzia Sądu Najwyższego —
Warszawa, Żolibórz (sekcja pra-
wa karnego).

Skład osobowy (alfabetyczny)

Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej.

1. Abraham Władysław, Prof. Uniw. Lwow., Lwów, Długosza boczna 16.
2. Allerhand Maurycy, Adwokat i Prof. Uniw. Lwow., Lwów Jagiellońska 20.
3. Bukowiecki Stanisław, Prezes Prok. Gen., Warszawa, Żórawia 22, tel. 98-21, (biuro), 318-99 (dom).
4. Car Stanisław, Minister Sprawiedliwości, Warszawa, Małszalkowska 83, tel. 107-15.
5. Chełmoński Adam, Adwokat i wykł. w Uniw. Wileńskim, Warszawa, Wielka 5, tel. 61-15.
6. Doliński Aleksander, Prof. Uniw. Lwow., Lwów, Łyczakowska 23.
7. Domański Ludwik, Adwokat, Warszawa, Kapucyńska 3, tel. 131-07.
8. Dziurzyński Tadeusz, Prof. Uniw. Jagiel., Kraków, Smoleńska 20.
9. Ettinger Henryk, Adwokat, Warszawa, Królewska 20, tel. 35-17.
10. Falkiewicz Franciszek, Notarjusz, Warszawa, Wspólna 11, Radom, Długa 4.
11. Glass Jakob, Notarjusz, Warszawa, Wspólna 7, tel. 34-12.
12. Gołąb Stanisław, Prof. Uniw. Jagiel., Kraków, Konarskiego 10, tel. 20-35.
13. Helczyński Bronisław, Radca Prawny w Prezydjum Rady Ministrów, Warszawa, Ludna 9.
14. Jackowski Aleksander, Adwokat, Warszawa, Żórawia 16, tel. 28-03.
15. Jaworski Władysław Leopold, Prof. Uniw. Jagiel., Kraków, Studencka 14.
16. Konie Henryk, Adwokat i wykł. Uniw. Warsz., Warszawa, Kredytowa 5, tel. 21-61.
17. Litauer Jan Jakób, Adwokat i Prof. W. W. P., Warszawa, Natolińska 6, tel. 35-18.

18. Longchamps Roman, Prof. Uniw. Lwow., Lwów, Leona Sapiehy 16.
19. Lutostański Karol, Prof. Uniw. Warsz., Warszawa, Ks. Skorupki 12, tel. 184-68.
20. Łyskowski Ignacy, Prof. Uniw. Warsz., Warszawa, Nowy Zjazd 5, tel. 417-42.
21. Makarewicz Juljusz, Senator i Prof. Uniw. Lwow., Lwów, Mochnackiego 58.
22. Makowski Wacław, Poseł i Prof. Uniw. Warsz., Warszawa, Al. Ujazdowska 30, tel. 314-69.
23. Marek Zygmunt, Poseł i Adwokat, Warszawa, Lwowska 3. tel. 102-27.
24. Mogilnicki Aleksander, Prezes Sądu Najwyższego i Prof. W. W. P., Warszawa, Mokotowska 24, tel. 69-32.
25. Mrozowski Jan, Prezes Sądu Najw., Paryż, 2, av. St. Philibert XVI.
26. Nagórski Zygmunt, Adwokat, Warszawa, Wspólna 15, tel. 3-54.
27. Nowotny Juljusz, Adwokat i Prof. Uniw. Lwow., Lwów, 3-go Maja 17.
28. Parczewski Alfons, Prof. Uniw. Wileński, Wilno, Zamkowa 24; Warszawa, Wilcza 21.
29. Petrażycki Leon, Prof. Uniw. Warsz., Warszawa, Uniwersytet.
30. Prądzyński Witold, Prezes Oddz. Prok. Gen., Poznań, Młyńska 1a.
31. Rappaport Emil Stanisław, Sędzia Sądu Najw. i Prof. W.W. Pol., Warszawa, Krucza 49, tel. 150-12.
32. Rostworowski Michał, Prof. Uniw. Jagiel., Kraków, Studencka 8.
33. Rymowicz Zygmunt, Adwokat, Warszawa, Nowogrodzka 22, tel. 66-41.
34. Skąpski Józef, Adwokat, Kraków, św. Jana 12.
35. Stefko Kamil, Prof. Uniw. Lwow., Lwów, Plac Bernardyński 2a.

36. Sułkowski Józef, Prof. Uniw. w Poznaniu, Poznań, Patrona Jackowskiego 21.
37. Śliwiński Stanisław, Sędzia Sądu Najw. i wykł. Uniw. Warsz., Warszawa, Żórawia 31.
38. Trammer Jerzy, Adwokat, Kraków, Florjańska 28, tel. 13-35.
39. Waśkowski Eugenjusz, Prof. Uniw. Wileńsk., Wilno, Wielka 17.
40. Wróblewski Stanisław, Prezes Najw. Izby Kontroli Państwa, Warszawa, Żórawia 44.
41. Zoll Fryderyk, Prof. Uniw. Jagiel., Kraków, Studencka 25.

Członkowie Koła miejscowego w Warszawie.

1. Bukowiecki Stanisław, Prezes Prok. Gen., Żórawia 22, tel. 98-21 (biuro), 318-99 (dom).
2. Car Stanisław, Minister Sprawiedliwości, Marszałkowska 83, tel. 107-15.
3. Chełmoński Adam, Adwokat i wykł. Uniw. Wileńsk., Wielka 5, tel. 61-15.
4. Domański Ludwik, Adwokat, Kapucyńska 3, tel. 131-07.
5. Ettinger Henryk, Adwokat, Królewska 20, tel. 35-17.
6. Falkiewicz Franciszek, Notarjusz, Wspólna 11, Radom, Długa 4.
7. Glass Jakób, Notarjusz, Wspólna 7, tel. 34-12.
8. Hełczyński Bronisław, Radca Prawny w Prezydjum Rady Ministrów, Ludna 9.
9. Jackowski Aleksander, Adwokat, Żórawia 16, tel. 28-03.
10. Konic Henryk, Adwokat i wykł. Uniw. Warsz., Kredytowa 5, tel. 21-61.
11. Litauer Jan Jakób, Adwokat i Prof. W. W. P., Natolińska 6, tel. 35-18.
12. Lutostański Karol, Prof. Uniw. Warsz., Ks. Skorupki 12, tel. 184-68.
13. Łyskowski Ignacy, Prof. Uniw. Warsz., Nowy Zjazd 5, tel. 417-42.
14. Makowski Wacław, Prof. Uniw. Warsz., Al. Ujazdowska 30, tel. 314-69.

15. Marek Zygmunt, Adwokat, Lwowska 3, tel. 102-27.
16. Mogilnicki Aleksander, Prezes Sądu Najw. i Prof. W. W. P., Mokotowska 24, tel. 69-32.
17. Mrozowski Jan, Prezes Sądu Najw., Paryż, 2, av. St. Philibert XVI.
18. Nagórski Zygmunt, Adwokat, Wspólna 15, tel. 3-54.
19. Petrażycki Leon, Prof. Uniw. Warsz., Uniwersytet.
20. Rappaport Emil Stanisław, Sędzia Sądu Najw. i Prof. W. W. P., Krucza 49, tel. 150-12.
21. Rymowicz Zygmunt, Adwokat, Nowogrodzka 22, tel. 66-41.
22. Śliwiński Stanisław, Sędzia Sądu Najw., i wykł. Uniw. Warsz., Żórawia 31.
23. Wróblewski Stanisław, Prezes Najw. Izby Kontroli Państwa, Żórawia 44.

Członkowie Koła miejscowego w Krakowie.

1. Dziurzyński Tadeusz, Prof. Uniw. Jagiel., Smoleńska 20.
2. Gołąb Stanisław, Prof. Uniw. Jagiel., Konarskiego 10, tel. 20-35.
3. Jaworski Władysław Leopold, Prof. Uniw. Jagiel., Studencka 14.
4. Rostworowski Michał, Prof. Uniw. Jagiel., Studencka 8.
5. Skąpski Józef, Adwokat, św. Jana 12.
6. Trammer Jerzy, Adwokat, Florjańska 28, tel. 13-35.
7. Zoll Fryderyk, Prof. Uniw. Jagiel., Studencka 25.

Członkowie Koła miejscowego we Lwowie.

1. Abraham Władysław, Prof. Uniw. Lwow., Długosza boczna 16.
2. Allerhand Maurycy, Adwokat i prof. Uniw. Lwow., Jagiellońska 20.
3. Doliński Aleksander, Prof. Uniw. Lwow., Łyczakowska 23.
4. Longchamps Roman, Prof. Uniw. Lwow., Leona Sapiehy 16.
5. Makarewicz Juljusz, Prof. Uniw. Lwow., Mochnackiego 58.

6. Nowotny Juljusz, Adwokat i Prof. Uniw. Lwow., 3-go Maja 17.
7. Stefko Kamil, Prof. Uniw. Lwow., Plac Bernardyński 2a.

Członkowie Koła miejscowego w Poznaniu.

1. Prączyński Witold, Prezes Oddz. Prok. Gen., Młyńska 1a.
2. Sułkowski Józef, Prof. Uniw. Pozn., Patrona Jackowskiego 21.

Członkowie Koła miejscowego w Wilnie.

1. Parczewski Alfons, Prof. Uniw. Wileńsk., Wilno — Zamkowa 24, Warszawa — Wilcza 21.
2. Waśkowski Eugenjusz, Wielka 17.

Skład osobowy.

Biur Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej.

B i u r o G ł ó w n e.

Warszawa, Mokotowska 14, telefony: 91-82 i 195-82.

(Skład osobowy urzędników i niższych funkcjonarjuszów Ministerstwa Sprawiedliwości, delegowanych do Biura Głównego Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej).

Biuro Głównie: Kierownik Wanda Żalińska.

(Dział ogólny — korespondencja, dziennik, ekspedycja, sprawy budżetowe i osobowe).

Zast. Kierownika — Marja Grodyńska.

(Dział szczegółowy — wydawnictwa, biblioteka, archiwum, sprawy informacyjne i prasowe).

Sekretarze — Bronisława Usakiewiczowa, Wanda Wodzinowska, Jadwiga Jętkiewicz, Teodora Tabaczyńska.

Kanceliści — Janina Mroczkowska, Jadwiga Jakacka (pro-wizoryczna).

Niżsi funkcjonarjusze — Woźni — Jan Staszewski, Włodzimierz Nizin.

Referendarze Sekretarjatu Generalnego K. K. (protokół-
lenci) :

Mieczysław Honzatko, dr. praw. — Lwów.

Stanisław Peszyński, mag. praw. — Warszawa.

Jadwiga Prusiecka, mag. praw. — Warszawa.

Jan Wasilkowski, dr. praw — Warszawa.

Korespondenci Sekretarjatu Generalnego Komisji Kodyfi-
kacyjnej :

Dr. Michał Potulicki — Genewa.

Dr. Józef Witenberg — Paryż.

Dr. Emil Merwin — Wiedeń.

Dr. Władysław Thót — La Plata

B i u r o P o m o c n i c z e :

Biurowisko Koła miejscowego we Lwowie, Mickiewicza 5a, te-
lefon 49-36.

Sekretarz — Mieczysław Honzatko. Woźny — Władysław
Pęcherski.

W y k a z

druków i wydawnictw Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej
Polskiej.

(od 1 stycznia 1928 ciąg dalszy p. „K. K.“, dz. og. tom. I., ze-
szyt 10, og. zb. Nr. 30, str. 263 — 309).

69. Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Sek-
cja postępowania cywilnego, tom I, zeszyt 3. Ogólnego zbioru
Nr. 31. Projekt ustawy zaprowadzającej kodeks polskiej proce-
dury cywilnej. Warszawa, 1927 (8-ka, str. 1 — 24).

70. Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Sek-
cja prawa handlowego, tom. I, zeszyt 3. Ogólnego zbioru Nr. 33.
Projekt kodeksu handlowego polskiego, opracowany przez gł. ref.
Dr. Antoniego Górskiego. Warszawa, 1928, (8-ka, str. 1 — 167).

71. Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Sek-
cja postępowania cywilnego, tom I, zeszyt 4. Ogólnego zbioru
Nr. 34. Projekt ustawy o urządzeniu adwokatury, opracowany

przez gł. ref. prof. Jana Jakóba Litauera. Warszawa 1928, (8-ka, str. 1 — 24).

72. Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Podsekcja III, prawa cywilnego, tom I, zeszyt 2. Ogólnego zbioru Nr. 32. Projekt części szczegółowej prawa o zobowiązaniach, opracowany przez gł. referentów Ernesta Tilla i Romana Longchamps de Berier. Lwów, 1928 (8-ka, str. 1 — 278).

73. Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Podsekcja III prawa cywilnego, tom I, zeszyt 3a. Ogólnego zbioru Nr. 35. Kodeks Cywilny Rzeczypospolitej Polskiej. Projekt wraz z uzasadnieniem opracowany przez Dr. Ignacego Łyskowskiego. Warszawa, 1928 (8-ka, str. 1 — 30).

74. Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Podsekcja III prawa cywilnego, tom I, zeszyt 3b. Ogólnego zbioru Nr. 36. Kodeks Cywilny Rzeczypospolitej Polskiej. Uzasadnienie. Warszawa, 1928, (8-ka, str. 1 — 171).

75. *Revue polonaise de législation civile et criminelle*, vol. 1, fasc. 1, annexe 1. Code civil de la République de Pologne, élaboré par M. le Dr. Koschembahr-Łyskowski. Warszawa, 1928 (8-ka, str. 1 — 32).

76. Der polnische Strafgesetzentwurf. Erster Teil besorgt von Dr. Juljusz Makarewicz, Lwów, 1928 (8-ka, str. 1 — 22).

77. Zeitschrift für polnisches Recht und Wirtschaftswesen, vol. I. Nr. 2. Anlage Zivilgesetzbuch der Republik Polen. Entwurf und Begründung verfasst von Dr. I. Koschembahr-Łyskowski. Warszawa, 1928 (8-ka, str. I — VI).

78. Quelques dispositions générales d'un projet de Code civil polonais. Dr. I. de Koschembahr-Łyskowski. Extrait de la Revue Trimestrielle de droit civil. Paryż, 1928 (8-ka, str. 1—32).

79. Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Podsekcja III prawa cywilnego, tom I. zeszyt 4. Ogólnego zbioru Nr. 37. Projekty części szczegółowej polskiego prawa o zobowiązaniach. Terminologia. Zestawił Dr. Roman Longchamps de Berier. Lwów, 1928 (8-ka, str. 1 — 23).

W y k a z

projektów ustawodawczych, uchwalonych przez Komisję Kodyfikacyjną i złożonych Sejmowi Rzeczypospolitej za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości.

1 i 2. *Projekt ustawy o prawie prywatnem międzynarodowem i międzydzielnicowem.* (Referenci: Prof. M. Rostworowski i Prof. Fr. Zoll z Krakowa), uchwalony 9 kwietnia 1921; przesłany Ministrowi Sprawiedliwości 16 czerwca 1921.

3. *Projekt ustawy o sądach dla nieletnich.* (Referenci: prof. A. Mogilnicki i adw. Z. Rymowicz z Warszawy), uchwalony 7 grudnia 1921; przesłany Ministrowi Sprawiedliwości 22 grudnia 1921.

4. *Projekt ustawy o prawie autorskiem.* (Referenci: Prof. Fr. Zoll z Krakowa i adw. J. J. Litauer z Warszawy), uchwalony 9 kwietnia 1923; przesłany Ministrowi Sprawiedliwości 27 listopada 1923.

5. *Projekt ustawy wekslowej* (Referenci Prof. A. Doliński ze Lwowa, Prof. A. Górski z Warszawy, i adw. M. Kuratowski z Warszawy), uchwalony 14 kwietnia 1923; przesłany Ministrowi Sprawiedliwości 12 stycznia 1924 (p. Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 13 listopada 1924, Dz. Ust. Nr. 100, (poz. 926).

6. *Projekt ustawy czekowej* (Referenci: Prof. A. Doliński ze Lwowa, Prof. A. Górski z Warszawy, i adw. M. Kuratowski z Warszawy), uchwalony 4 czerwca 1924; przesłany Ministrowi Sprawiedliwości 30 czerwca 1924 (p. Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 listopada 1924, Dz. Ust. Nr. 100, poz. 927).

7. *Projekt ustawy o sądach powszechnych.* (Referenci: Prof. K. Stefko ze Lwowa i Prof. A. Mogilnicki z Warszawy), uchwalony 15 grudnia 1924, przesłany Ministrowi Sprawiedliwości 30 grudnia 1924 (Dz. Ust. z dn. 7 lutego 1928, Nr. 12, poz. 93).

8. *Projekt ustawy postępowania karnego.* (Referenci Prof. E. Krzymuski z Krakowa, Prof. A. Mogilnicki z Warszawy, adw. Z. Rymowicz z Warszawy), uchwalony 28 kwietnia

1926; przesłany Ministrowi Sprawiedliwości 4 maja 1926 (Dz. Ust. z dn. 20 marca 1928, Nr. 33, poz. 313).

9. *Projekt ustawy o spółkach akcyjnych*. (Referent Prof. A. Doliński ze Lwowa), uchwalony 10 października 1927; przesłany Ministrowi Sprawiedliwości dnia 12 grudnia 1927 (Dz. Ust. z dn. 26 marca 1928, Nr. 39, poz. 383).

W y k a z

projektów ustawodawczych, opracowanych w Komisji Kodyfikacyjnej i zużytkowanych przez Rząd bezpośrednio.

1. *Ustawa z dn. 5 lutego 1924 o ochronie wynalazków i znaków towarowych* (Dz. Ust., Nr. 31 z dn. 10 kwietnia 1924). Referent — prof. Fr. Zoll z Krakowa.

2. *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1924 o prawie o domach składowych* (Dz. Ust., Nr. 114 z dn. 31 grudnia 1924), Referent — prof. A. Górski z Warszawy.

3. *Ustawa z dn. 2 sierpnia 1926 o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji* (Dz. Ust. Nr. 96 z dn. 25 września 1926). Referent prof. Fr. Zoll z Krakowa.

W y k a z

ustaw względnie rozporządzeń obowiązujących, opracowanych przez Komisję Kodyfikacyjną.

1. *Ustawa wekslowa* (Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 14 listopada 1924, Dz. Ust. z dn. 21 listopada 1924, Nr. 100, poz. 926).

2. *Ustawa czekowa* (Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 14 listopada 1924, Dz. Ust. z dn. 21 listopada 1924, Nr. 100, poz. 927).

3. *Ustawa z dn. 29 marca 1926 o prawie autorskiem* (Dz. Ust. z dn. 14 maja 1926, Nr. 48, poz. 286).

4. *Ustawa z dn. 2 sierpnia 1926 o prawie właściwem dla stosunków prywatnych wewnętrznych* (Dz. Ust. z dn. 13 października 1926, Nr. 101, poz. 580).

5. *Ustawa z dn. 2 sierpnia 1926 o prawie właściwym dla stosunków prywatnych międzynarodowych* (Dz. Ust. z dn. 13 października 1926, Nr. 101, poz. 581).

6. *Prawo z dnia 6 lutego 1928 o ustroju sądów powszechnych* (Dz. Ust. z dn. 7 lutego 1928, Nr. 12, poz. 93).

7. *Prawo z dnia 22 marca 1928 o spółkach akcyjnych* (Dz. Ust. z dn. 26 marca 1928, Nr. 39, poz. 383).

Ustawa z dnia 3 czerwca 1919 o Komisji Kodyfikacyjnej.

Dziennik Praw, Nr. 44 z dn. 6 czerwca 1919, poz. 315.

Art. 1. Niniejszem zostaje utworzona Komisja Kodyfikacyjna.

Art. 2. Do zakresu działania tej Komisji należy:

- a) przygotowanie projektów jednolitego ustawodawstwa dla wszystkich ziem w skład Państwa wchodzących, a to w dziedzinie prawa cywilnego i karnego;
- b) przygotowanie innych projektów ustawodawczych, które Komisja Kodyfikacyjna wypracuje bądź na skutek uchwały Sejmu, bądź też w porozumieniu z Ministerstwem Sprawiedliwości.

Art. 3. Projekty ustaw, opracowane przez Komisję Kodyfikacyjną, wnosi do Sejmu Minister Sprawiedliwości. Za jego pośrednictwem przedstawia Komisja Sejmowi przynajmniej co pół roku sprawozdanie ze swych czynności.

Minister Sprawiedliwości wyjednywa odrębny budżet dla Komisji i dba wogóle o zaopatrzenie materialnych jej potrzeb i o ułatwienie prac Komisji w porozumieniu z jej Prezydentem.

Komisja Kodyfikacyjna ma prawo w zakresie swego działania żądać od władz i urzędów potrzebnych wyjaśnień.

Art. 4. Na czele Komisji Kodyfikacyjnej stoi Prezydent i trzech wiceprezydentów.

Pozatem Komisja składa się z 40 członków. Na wniosek Prezydenta mogą być atoli mianowani dalsi członkowie ponad tę liczbę.

Minister Sprawiedliwości jest w Komisji Kodyfikacyjnej zastąpiony przez swego delegata.

Ponadto może on osobiście lub przez delegatów brać udział w obradach Komisji i jej poszczególnych oddziałów.

Art. 5. Prezydenta i wiceprezydenta Komisji mianuje Naczelnik Państwa na wniosek, postawiony przez Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Marszałkiem Sejmu.

W ten sam sposób mianuje Naczelnik Państwa 40 członków Komisji w pierwszym składzie, natomiast dalszych członków mianuje Naczelnik Państwa na wniosek, postawiony przez Prezydium Komisji.

Art. 6. Komisja Kodyfikacyjna opracuje *swój regulamin*, który określi wewnętrzną organizację Komisji, sposób jej obrad i prac oraz inne urządzenia.

Art. 7. Ustawa ta poczyna obowiązywać z chwilą jej ogłoszenia.

Art. 8. Wykonanie tej ustawy porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Marszałek: (—) *Trąmpczyński*

Prezydent Ministrów: w. z. *S. Wojciechowski*

Minister Sprawiedliwości: (—) *Supiński*.

8. Regulamin ogólny Komisji Kodyfikacyjnej uchwalony w dn. 14 grudnia 1924, obowiązujący od dnia 20 stycznia 1925.

Art. 1.

§ 1. Komisja Kodyfikacyjna dzieli się na sekcje:

prawa cywilnego, postępowania cywilnego, prawa handlowego; prawa karnego, postępowania karnego.

§ 2. Sekcje mogą tworzyć podkomisje specjalne i koła miejscowe.

§ 3. Niezależnie od podziału Komisji na sekcje — Zebranie Ogólne lub Komitet Organizacji Prac mogą stworzyć szczególne podkomisje stałe lub czasowe z zakresem działania, ustalonym przez Zebranie Ogólne lub Komitet Organizacji Prac.

Art. 2.

§ 1. Skład sekcji ustala Prezydium szersze na podstawie zgłoszeń członków sekcji.

§ 2. Sekcje opracowują dla siebie, w miarę potrzeby, regulaminy wewnętrzne oraz instrukcje szczególne i składają je do wiadomości Prezydium szerszego.

Art. 3.

§ 1. W każdej sekcji i podkomisji członkowie wybierają z pośród siebie prezydium w osobach: Prezesa, Wiceprezesa i Sekretarza.

§ 2. Łączenie stanowisk Sekretarza sekcji ze stanowiskiem ich Prezesa lub Wiceprezesa jest niedopuszczalne.

Art. 4.

§ 1. Miejsce stałej siedziby każdej sekcji i jej biura określa sama sekcja.

§ 2. Posiedzenia sekcji odbywają się naogół w miejscach ich siedziby, z wyjątkiem wypadków, w których sekcja inaczej postanowi.

Art. 5.

§ 1. Sekcje mogą za wzajemnem porozumieniem zwoływać posiedzenia wspólne.

§ 2. Członek Komisji, nie należący do danej Sekcji, ma prawo uczestniczyć w posiedzeniach tej sekcji z głosem doradczym. Sekcja zawiadamia o terminie posiedzeń w danej sprawie tych członków innej sekcji, którzy tego uprzednio zażądata.

§ 3. Prezes sekcji, z własnej inicjatywy, lub na żądanie sekcji może zapraszać do udziału w pracach i posiedzeniach z głosem doradczym również osoby, nie należące do składu Komisji Kodyfikacyjnej, znane ze swej wiedzy w danej dziedzinie.

Art. 6.

§ 1. Komitet Organizacji Prac ma na celu ujednolajnienie prac Komisji oraz planowe niemi kierownictwo.

§ 2. Komitet Organizacji Prac składa się z Prezydenta Komisji Kodyfikacyjnej, jako Przewodniczącego, trzech Wice-

prezydentów, (jako Zastępców Przewodniczącego), Sekretarza Generalnego, (jako Sekretarza Referenta) dwóch Zastępców Sekretarza Generalnego, jako Sekretarzy-Redaktorów Protokołu i Przewodniczącego podkomisji redakcyjnej Prezydium szerszego, pięciu prezesów sekcji, lub w razie nieobecności ich zastępców, dwóch członków Komisji Kodyfikacyjnej, wybranych przez Zebranie Ogólne oraz członków Komisji, będących równocześnie członkami Ciała Ustawodawczego. W skład Komitetu Organizacji Prac wchodzi również z głosem stanowczym stali referenci, i najwyżej dwaj koreferenci, wyznaczeni przez odpowiednią sekcję, względnie Komitet Organizacji Prac, dla każdego działu większych całości kodyfikacyjnych. Każdy z tych członków Komitetu Organizacji Prac głosuje tylko w tej materji, do której został powołany na referenta lub koreferenta.

§ 3. Komitet ma charakter opiniodawczy, w wypadkach zaś, wskazanych w artykułach 8 § 3, 31 i 32 — charakter ciała zastępującego Zebranie Ogólne.

Art. 7.

§ 1. Zebrania Ogólne Komisji odbywają się w Warszawie, — z wyjątkowo ważnych względów, za zgodą Prezydium szerszego, w innych miastach, — w miarę potrzeby, w czasie oznaczonym przez Prezydenta i pod jego przewodnictwem, względnie pod przewodnictwem zastępującego Wiceprezydenta Komisji.

§ 2. Na żądanie motywowane Komitetu Organizacji Prac lub 20-tu członków Komisji, przedstawione na piśmie, prezydent zwołuje Zebranie Ogólne Komisji w ciągu najbliższego miesiąca.

Art. 8.

§ 1. Do Zebrania Ogólnego Komisji należy rozstrzyganie spraw wniesionych na Ogólne Zebranie, z decyzji Prezydium szerszego Komisji, Komitetu Organizacji Prac lub też na wniosek 20-tu jej członków.

§ 2. Do Zebrania Ogólnego Kom. Kod., względnie Prezydium szerszego należy:

a) wybór Sekretarza Generalnego i jego Zastępców, Przewodniczącego podkomisji redakcyjnej Prezydium szerszego oraz dwóch członków Komitetu Organizacji Prac;

b) przyjmowanie sprawozdań rachunkowych.

§ 3. Do Zebrania Ogólnego, względnie Komitetu Organizacji Prac, należy:

a) omawianie ogólnego planu prac;

b) zatwierdzanie przyjętych przez sekcję projektów;

c) tworzenie sekcji;

d) tworzenie podkomisji do czynności szczególnych;

e) uchwalanie Regulaminu Ogólnego ustroju, obrad i prac Komisji;

f) przyjmowanie sprawozdań Prezydenta Komisji, Sekretarza Generalnego, Komitetu Organizacji Prac, sekcji i podkomisji.

Art. 9.

O każdym posiedzeniu Zebrania Ogólnego Komisji, jak również Komitetu Organizacji Prac i sekcji zawiadamia się Ministra Sprawiedliwości i jego delegatów specjalnych przy sekcjach Komisji Kodyfikacyjnej.

Art. 10.

Do zakresu czynności Prezydenta Komisji, oprócz spraw, powierzonych mu przez ustawę o Komisji Kodyfikacyjnej, oraz przepisy niniejszego Regulaminu, należy wogóle załatwianie bieżących spraw administracyjnych oraz innych pilnych w przerwach pomiędzy posiedzeniami Prezydium szerszego.

Art. 11.

§ 1. Składanie sprawozdań Komisji Kodyfikacyjnej Ciału Ustawodawczemu, jak również ważniejsze czynności administracyjne, nie przekazane Zebraniu Ogólnemu, należą do Prezydium szerszego Komisji.

§ 2. Prezydium ścisłe Komisji składa się z Prezydenta i Wiceprezydentów, Prezydium szersze — ponadto z Sekretarza

Generalnego i jego zastępców oraz Przewodniczącego podkomisji redakcyjnej.

§ 3. Posiedzenia Prezydjum odbywają się naogół w Warszawie, z wyjątkiem przypadków, w których właściwe Prezydjum inaczej postanowi. Termin posiedzeń wyznacza Prezydent Komisji.

§ 4. Do ważności uchwały Prezydjum ścisłego niezbędna jest obecność trzech członków, zaś Prezydjum szerszego — obecność czterech członków.

§ 5. Do Prezydjum ścisłego należy ustalanie kandydatur na stanowiska nowych członków Komisji, pozostałe sprawy administracyjne należą do Prezydjum szerszego. W razie zaś pilnej potrzeby (art. 10) załatwia je Prezydent Komisji łącznie z Sekretarzem Generalnym.

§ 6. W razie pilnej potrzeby, z inicjatywy Prezydenta i Sekretarza Generalnego K. K., czynności, przewidziane w art. 8 § 2, załatwia Prezydjum szersze Komisji, którego uchwały przedstawia się do zatwierdzenia najbliższemu Zebraniu Ogólnemu.

Art. 12.

§ 1. Do zakresu czynności Sekretarza Generalnego Komisji lub jego Zastępcy należą: naczelne kierownictwo Biur Głównego i Informacyjno-Prasowego w Warszawie, spraw budżetowych i rachunkowości, redakcja komunikatów i sprawozdań ogólnych z czynności Komisji oraz czuwanie nad wszystkimi wydawnictwami Komisji.

§ 2. Zastępcami Sekretarza Generalnego są członkowie Sekretarjatu Generalnego, Redaktorowie Protokołu.

§ 3. Sekretarjat Generalny opracowuje w miarę potrzeby regulaminy wewnętrzne oraz instrukcje szczególne dla siebie i Biura Głównego. Rzeczone regulaminy i instrukcje zatwierdza Prezydjum szersze Komisji.

Art. 13.

§ 1. Urzędników i niższych funkcjonariuszów etatowych

Biura Głównego mianuje Minister Sprawiedliwości na wniosek Prezydenta Komisji w porozumieniu z Sekretarzem Generalnym.

§ 2. Pracowników pomocniczych Komisji, jakoteż funkcjonarjuszów Biura Prezydjalnego i Biur miejscowych, powołuje Prezydent Komisji w porozumieniu z Sekretarzem Generalnym, a w razie potrzeby i z właściwym Wiceprezydentem.

Art. 14.

§ 1. Członkowie Komisji, oraz delegaci specjalni Ministerstwa Sprawiedliwości przy sekcjach K. K., oprócz zwrotu kosztów podróży i djet przepisanych, otrzymują wynagrodzenie za udział w posiedzeniach Komisji w wysokości, ustalonej przez Prezydjum Komisji. Wynagrodzenie to dla członków przyjezdnych Prezydjum ustala według skali wyższej niż dla miejscowych. Prezydent, względnie w jego zastępstwie urzędujący Wiceprezydent, oraz Sekretarz Generalny i jego Zastępca, jakoteż czynni członkowie Prezydjiów poszczególnych sekcji i podkomisji otrzymują ponadto wynagrodzenie za czynności prezydjalne lub administracyjne w wysokości, ustalonej przez Prezydjum szersze Komisji.

§ 2. Za opracowanie referatów członkowie Komisji otrzymują osobne wynagrodzenie, które w każdym przypadku określa Prezydjum szersze Komisji na wniosek Prezesa właściwej sekcji. Temuż prezydjum szerszemu Komisji na wniosek Prezesa właściwej sekcji powierza się ustalenie kwot i terminu wypłaty wynagrodzenia stałych referentów za prace dokonane: a) referaty sprawodawcze, b) projekty artykułowane.

§ 3. Członkowie Komisji otrzymują bezpłatnie po egzemplarzu Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej i wszystkich wydawnictw Komisji.

II. Obrady Komisji.

Art. 15.

Zaproszenie na Zebranie Ogólne, względnie Komitetu Organizacji Prac, wysyła się członkom, tudzież Ministrowi Spra-

wiedliwości i jego delegatom specjalnym przy sekcjach K. K. na 14 dni przed terminem, z wymieniem przedmiotów, umieszczonych na porządku dziennym.

Art. 16.

§ 1. Prezydent lub wice-prezydent otwiera i zamyka posiedzenie, kieruje obradami, poddaje wnioski pod głosowanie i stwierdza jego wyniki.

§ 2. Po zreferowaniu sprawy przez sprawozdawcę następują obrady.

§ 3. Zebranie Ogólne, względnie Komitet Organizacji Prac, większością $\frac{2}{3}$ może ograniczyć czas trwania przemówień. Ograniczenie nie dotyczy sprawozdawcy.

§ 4. W toku obrad można w każdej chwili postawić wniosek o zamknięcie dyskusji. Przewodniczący poddaje wniosek pod głosowanie niezwłocznie bez rozpraw. Do uchwalenia wniosku niezbędną jest większość $\frac{2}{3}$. W razie uchwalenia wniosku o zamknięcie dyskusji przemawiać mogą tylko mówcy, zapisani przed postawieniem wniosku, oraz sprawozdawca.

§ 5. Minister Sprawiedliwości i jego delegat specjalny mają prawo głosu, ilekroć tego zażądata. Jeżeli Minister albo delegat specjalny zabiorą głos po zamknięciu rozprawy, rozprawę uważa się za otwartą na nowo.

Art. 17.

§ 1. Do ważności Zebrania Ogólnego, względnie Komitetu Organizacji Prac, potrzeba obecności conajmniej połowy członków, w tem Prezydenta albo Wiceprezydenta.

§ 2. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów. Przewodniczący bierze udział w głosowaniu. W razie równości głosów, rozstrzyga głos Przewodniczącego.

§ 3. Reasumcja uchwały nastąpić może jedynie za zgodą $\frac{2}{3}$ obecnych.

§ 4. Porządek i sposób głosowania oznacza przewodniczący. Przewodniczący z własnej inicjatywy albo na wniosek 5-ciu członków zarządza głosowanie imienne.

§ 5. Wstrzymujących się od głosowania zalicza się do głosujących przeciwko wnioskowi.

Art. 18.

§ 1. Wybory odbywają się kartkami, skrutatorów wyznacza przewodniczący.

§ 2. Przy wyborach ściślejszych rozstrzyga względna większość głosów, a w razie równości głosów — rozstrzyga los.

Art. 19.

§ 1. Protokół obrad Zebrania Ogólnego, względnie Komitetu Organizacji Prac Komisji prowadzi jeden z Zastępców Sekretarza Generalnego (Redaktor Protokołu).

§ 2. Po posiedzeniu członkowie Komisji mogą przeglądać protokół w Biurze Głównem Komisji. Zarzuty co do treści protokołu członek Komisji może przedstawić Redaktorowi Protokołu, a gdyby ten odmówił sprostowania, odwołać się do Przewodniczącego.

§ 3. Protokół, co do którego treści nie podniesiono zarzutów, albo podniesione zarzuty załatwiono, uważa się za przyjęty.

§ 4. Protokół, po podpisaniu przez Przewodniczącego i Redaktora Protokołu, składa się do Archiwum Głównego Komisji.

III. Prace Komisji.

Art. 20.

Sekcja powierza opracowanie projektu jednemu lub paru stałym referentem; w przypadku ustalenia jednego referenta, sekcja wybiera podkomisję przygotowawczą do rozpoznania projektu referenta.

Art. 21.

Prezvdjum szersze Komisji, na wniosek referenta stałego podkomisji przygotowawczej lub sekcji, oddaje do ich rozporządzenia fachowe siły pomocnicze oraz komunikuje im dane urzędowe, nadto wszelkie druki i wydawnictwa.

Art. 22.

Projekt referentów lub referenta, rozpoznany przez podkomisję przygotowawczą wraz z materiałami rozsyła się członkom sekcji.

Art. 23.

W terminie, ustalonym przez Prezydjum sekcji, po porozumieniu z podkomisją przygotowawczą, członkowie sekcji przesyłają podkomisji za pośrednictwem Biura Głównego swe uwagi do projektu, opracowane indywidualnie lub zbiorowo (np. w kołach miejscowych).

Art. 24.

Po rozpatrzeniu nadesłanych uwag podkomisja ustali ostatecznie tekst tego projektu i roześle go członkom sekcji.

Art. 25.

Prezydjum sekcji wyznaczy posiedzenie sekcji dla pierwszego czytania projektu w terminie, pozwalającym na szczegółowe rozpatrzenie projektu przez członków, w każdym razie nie wcześniej, jak w miesiąc po otrzymaniu przez nich projektu.

Art. 26.

W razie wprowadzenia przez sekcję znaczniejszych zmian w projektach albo na żądanie $\frac{1}{3}$ głosujących członków sekcji, drugie czytanie projektu może się odbyć najwcześniej w miesiąc po pierwszym.

Art. 27.

Projekt sekcji, przyjęty w drugim czytaniu, rozsyła się z motywami wszystkim członkom Komisji Kodyfikacyjnej, właściwym urzędom, instytucjom prawniczym, oraz poszczególnym specjalistom dla poczynienia uwag w terminie, wyznaczonym przez Prezydjum sekcji w porozumieniu z Sekretarzem Generalnym Komisji.

Art. 28.

Uwagi będą zakomunikowane referentom lub podkomisji przygotowawczej, pierwotnie powołanej do rozpoznania projektu, albo nowej, gdyby tego zaszła potrzeba. Referent lub podkomisja opracuje referat o nadesłanych uwagach oraz wypracuje własne wnioski.

Nie wcześniej niż w miesiąc po rozesłaniu referatu oraz wniosków podkomisji, Prezydum sekcji wyznaczy trzecie czytanie projektu.

Art. 29.

Sekcja, w której praca nie będzie mogła postępować trybem wskazanym w art. 20—28, uchwali własny regulamin pracy.

Art. 30.

Prezydent Komisji wnosi projekt, przyjęty przez sekcję na Zebranie Ogólne, w razie zaś wniosku odnośnego sekcji — na Komitet Organizacji Prac, po uprzednim rozesłaniu projektu przez Sekretarza Generalnego, (lub tylko zmian dokonanych w sekcji), członkom Komisji Kodyfikacyjnej. Po dyskusji odbywa się głosowanie nad poprawkami, zgłoszonymi przez sekcję, referentów, podkomisję przygotowawczą albo Prezydenta Komisji lub Przewodniczącego w jego zastępstwie Wiceprezydenta, poczem projekt w całości zostaje w jednym czytaniu przyjęty lub odrzucony.

Art. 31.

W razie pilnej potrzeby może Komitet Organizacji Prac, na wniosek Prezydenta Komisji, zastosować do danego projektu skrócony tryb pracy, polegający na tem, że referenta stałego, względnie referentów, wyznacza nie sekcja, lecz Komitet Organizacji Prac, skład zaś podkomisji przygotowawczej opinującej w trybie skróconym o danym projekcie ustala Prezydent Komisji w porozumieniu z Prezesem odnośnej sekcji.

Art. 32.

§ 1. Projekt, po komunikacie, trybem skróconym, referentów lub podkomisji przygotowawczej w Komitecie Organizacji Prac, Sekretarz Generalny przesyła odnośnej sekcji.

§ 2. Na wniosek sekcji, dany projekt może być, bez zwoływania Zebrania Ogólnego — złożony Komitetowi Organizacji Prac, a po zbadaniu w tym Komitecie, — skierowany do Sejmu Rzeczypospolitej za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości.

Art. 33.

Jeżeli przy dyskusji nad projektem uwydatni się potrzeba merytorycznego rozważenia poszczególnych jego części, Zebranie Ogólne, względnie Komitet Organizacji Prac, może wyznaczyć w tym celu wspólne posiedzenie odpowiednich sekcji.

Art. 34.

Projekt, który nie uzyskał większości głosów na Zebraniu Ogólnem lub Komitecie Organizacji Prac, wraca do sekcji.

Art. 35.

W przypadku nagłej konieczności przedstawienia Ciału Ustawodawczemu mniejszego projektu ustawodawczego, Komitet Organizacji Prac może, pod warunkiem jednomyślności, uznać projekt uchwały w trzecim czytaniu przez sekcję za uchwalony ostatecznie bez przekazania go Zebraniu Ogólnemu.

Art. 36.

Projekt przyjęty przez Zebranie Ogólne Komisji, względnie Komitet Organizacji Prac, zostaje przekazany podkomisji redakcyjnej Prezydium szerszego dla dokonania poprawek językowych i stylistycznych. W skład podkomisji wchodzi: jej Przewodniczący, Sekretarz Generalny i jego Zastępcy, Prezesi odnośnych sekcji, referenci projektów, względnie członkowie właściwej podkomisji przygotowawczej.

Art. 37.

Prezydent Komisji Kodyfikacyjnej składa projekt ustawodawczy Sejmowi Rzeczypospolitej za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości.

Art. 38.

Prezydjum szersze Komisji wyznacza członków Komisji dla uzasadnienia projektu imieniem Komisji w Ciele Ustawodawczem, o czem zawiadamia Ministra Sprawiedliwości.

„Komisja Kodyfikacyjna“ ukazuje się zeszytami w miarę nagromadzonego materiału. Cenę pojedynczego zeszytu oznacza się w stosunku do liczby arkuszy.

Ogólnego zbioru Nr. 39.

Wydawnictwo urzędowe Komisji Kodyfikacyjnej.

Tłoczono w Zakł. Graf. Prac. Druk., Sp. z o. o., Nowy Świat 54. Tel. 15-56.

Druk ukończono dnia 24 stycznia 1929 r.